ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ

Τόμος Β'. — *Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἑκάστου ἔτους, ἐξάμηνος μόνον καὶ προπληρωτέα: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάρκ. 8.* — ΕΤΟΣ Β'.

ΑΡΙΘΜ. 33. — τῇ 1/13. *Μαΐου* 1886.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΠΑΣΤΕΡ.

Ὀλίγοι ἐκ τῶν μεγάλων τῆς ἐπιστήμης ἀνδρῶν, οὓς τὸ ἴδιον πνεῦμα ὤθησεν εἰς σπουδαίας ἐρεύνας καὶ ἀνακαλύψεις, ἐπέτυχον νὰ ἀνοίξωσιν εἰς τὴν ἐπιστήμην νέους ὁρίζοντας καὶ νὰ ἀπολαύσωσιν ἐνταυτῷ διὰ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνακαλύψεών των τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς λατρείας τοῦ κοινοῦ. Ἀμφότερα ταῦτα συνεδυάσθησαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας ἐπιστήμονος Λουδοβίκου Παστέρ, οὗ αἱ μεγάλαι ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις, καθ' ἑκάστην ἐπιτυχῶς ἐφαρμοζόμεναι, προκαλοῦσι δικαίως τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου. Τὴν εἰκόνα τοῦ ἐνδόξου τῆς Γαλλίας τέκνου, παρατιθεμένην σήμερον ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἐκρίναμεν λίαν κατάλληλον νὰ συνοδεύσωμεν μὲ μικρὰν αὐτοῦ βιογραφίαν καὶ νὰ ἀναφέρωμέν τινα περὶ τῶν μεγάλων ἐπιστημονικῶν του ἀνακαλύψεων.

Ὁ Λουδοβῖκος Φραγκῖσκος Παστέρ, χημικὸς καὶ μικροσκόπος, ἐγεννήθη τῇ 27. Δεκεμβρίου 1822 ἐν Dôle τοῦ διαμερίσματος Jura. Ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ κατὰ τὸ 1848 κατέλαβε το ἑπομενον ἔτος τὴν ἕδραν τῆς φυσικῆς ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Dijon. Τῷ 1849 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Στρασβούργου καὶ ἐκεῖθεν μετέβη περὶ τὸ τέλος τοῦ 1854 εἰς Lille, ὅπως διοργανώσῃ τὴν νεωστὶ ἐκεῖ σχηματισθεῖσαν ἐπιστημονικὴν σχολήν, τῆς ὁποίας καὶ ἐγένετο κοσμήτωρ. Τρία ἔτη μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐπιστημονικὴν διεύθυνσιν τῆς Ecole Normale, τὸν δὲ Δεκέμβριον τοῦ 1863 προσεκλήθη ὡς καθηγητὴς τῆς γεωλογίας, φυσικῆς καὶ χημείας εἰς τὴν σχολὴν τῶν ὡραίων τεχνῶν. Τὸ 1867 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Σορβώννης καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐγένετο μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου. Κατ' ἀρχὰς κατέγινεν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ ἐξέτασιν τῶν φαινομένων τῆς ζυμώσεως, ἐν οἷς ἐγνώρισεν ὡς αἰτίαν τοῦ ἀκανονίστου βρασμοῦ τοῦ οἴνου, ζύθου καὶ ὄξους μικροσκοπικοὺς μύκητας, πρὸς καταπολέμησιν τῶν ὁποίων ἐφεῦρε τὴν ἀκριβῶς κεκανονισμένην θέρμανσιν, ἥτις ἤγαγεν εἰς τὴν γενικῶς ἀποδεκτὴν γενομένην μέθοδον, ὀνομασθεῖσαν κατὰ τὸ ὄνομά του (Pasteurisation). Εἶτα, πρὸ 20 περίπου ἐτῶν, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν κολλητικῶν νοσημάτων, ὧν τὰ αἴτια μετὰ μεγίστης πιθανότητος καὶ σχεδὸν βεβαιότητος ἀπέδειξεν ὅτι εἶνε μικροσκοπικοὶ μύκητες. Ἀνεῦρε τὰ αἴτια νόσων τινῶν τῶν μεταξοσκολήκων, αἵτινες κατέστρεφον ὅλην τὴν μεταξουργίαν τῆς Εὐρώπης, καὶ τόσον δραστικὰ καὶ θεραπευτικὰ μέσα κατ' αὐτῶν ἐφεῦρεν, ὥστε ἐκτὸς ἄλλων ἐξαιρετικῶν τιμῶν, τῷ ἐδόθη καὶ βραβεῖον 10,000 φράγκων ὑπὸ τῆς

Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως. Οὐχ' ἧττον σπουδαία ὑπῆρξεν ἡ τῶν βακτηριδίων ἀνακάλυψις τοῦ Παστέρ, ἥτις νέαν ἐποχὴν ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν κολλητικῶν νοσημάτων. Κατὰ τὸ ἔτος 1878 κατέδειξεν, ὅτι τὰ βακτηρίδια μόνον μέχρι ὡρισμένου ἐλαχίστου ὁρίου θερμοκρασίας τοῦ αἵματος ἐπενεργοῦσιν ὡς φοβερὰ θανατηφόρα σπέρματα, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, ὅτι εἰς ζῶα ἀνωτέρας θερμοκρασίας ἡ βλαβερὰ ἐπενέργεια αὐτῶν ἐκλείπει. Κατὰ τὸ 1882 ἐφεῦρε τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς χολέρας τῶν ὀρνίθων διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ μὲ τεχνητῶς ἐξησθενωμένα σπέρματα τῆς νόσου, ἅτινα εἶνε ὡσαύτως βακτηριοειδεῖς μύκητες.

Ἐκτὸς ἄλλων πολλῶν ἀνακαλύψεων, ἃς παραλείπομεν, σπουδαιοτέρα πασῶν εἶνε ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐφεύρεσίς του τοῦ ἐμβολιασμοῦ πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς λύσσης. Ἡ κολλητικὴ ὕλη, τῆς ὁποίας ἡ φύσις πιθανώτατα εἶνε ὡσαύτως βακτηριοειδής, διὰ τῆς μεταδόσεως αὐτῆς εἰς σειράν τινα ζώων, καὶ μάλιστα πιθήκων, βαθμηδὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἐξασθενοῦται, ὥστε μεταδιδομένη διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ εἰς κύνας καὶ ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους καθίσταται ἀκίνδυνος καὶ προφυλάττει συγχρόνως ἀπὸ τῆς λύσσης ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ ἐμβολιασμὸς ἐκτελῆται ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπικίνδυνον δῆξιν, πρὸ τῆς ἐκρήξεως ὅμως τῆς ἀσθενείας.

Ἡ τελευταία αὕτη μεγάλη ἀνακάλυψις τοῦ Παστὲρ τῆς διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ προφυλάξεως ἀπὸ τῆς λύσσης καὶ τῆς μετὰ τὴν δῆξιν θεραπείας αὐτῆς ἔχει καὶ τοῦτο τὸ σπουδαῖον, ὅτι θέτει νέας βάσεις θεραπευτικοῦ συστήματος τῶν ὁμοίας φύσεως νοσημάτων, ὧν ἡ θεραπεία καὶ προφύλαξις καθίσταται συνεπεία τῆς ἀνωτέρω ἀνακαλύψεως εἰς τὸ μέλλον ἁπλῶς ζήτημα χρόνου. Δικαίως ὅθεν ἐθεωρήθη αὕτη ὡς ἡ σπουδαιοτέρα ὅλων τῶν προηγουμένων του, δοῦσα μεγάλην ὤθησιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ προκαλέσασα τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου.

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς γῆς συρρέουσι καθ' ἑκάστην ἀσθενεῖς εἰς τὸ ἐν Παρισίοις θεραπευτήριόν του, ὅπου ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος θεραπεύονται ὑπὸ νοσήματος, ὅπερ μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐθεωρεῖτο ἀνίατον καὶ καθ' οὗ ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ. Πόσαι ἑκατοντάδες ἀνθρώπων ὀφείλουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν τῷ ἐξόχῳ ἐπιστήμονι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους! Πόσαι χιλιάδες εἰς τὸ μέλλον θὰ ὀφείλωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀνακάλυψίν του! Ὁποίαν ἀσπίδα κατὰ τῆς φοβερᾶς τοῦ θανάτου ῥομφαίας ἐφεῦρε τὸ μικροσκόπιον αὐτοῦ!

Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθὴς δόξα, πρὸ τῆς ὁποίας μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης δέον νὰ κλίνῃ τις τὸ γόνυ. Ἀληθῶς οἱ συμπολῖταί του πρέπει νὰ σεμνύνωνται ἐπὶ τούτῳ, καὶ οὐδεμίαν περιττολογίαν λέγουσιν, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν εὐεργέτην τῆς ἀνθρωπότητος.

ΑΡΧΑΙΑ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.

Αἱ παντὸς εἴδους νοθεύσεις τῶν τροφίμων καὶ αἱ ὁσημέραι ἀνακαλυπτόμεναι ἐν αὐτοῖς ἐπιβλαβέσταται μικροσκοπικαὶ οὐσίαι καθιστῶσιν ἀναγκαίαν τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν βάσεων τῆς μαγειρικῆς τέχνης καὶ τὴν ἀνύψωσιν αὐτῆς εἰς ἀληθῆ ἐπιστήμην.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέχνην, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ᾖνέ τις κοιλιόδουλος εἴτε γαστρίμαργος κατὰ τὴν κοινὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ὅπως φροντίζῃ περὶ τῆς παρασκευῆς τῶν ἐδεσμάτων. Ἡ τροφὴ ἡμῶν, καὶ ἡ ἁπλουστάτη ἀκόμη, ὀφείλει ὄχι μόνον τοὺς ἰστοὺς τοῦ σώματος νὰ συντηρῇ καὶ ἀναπληρῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ νεῦρα καὶ δι' αὐτῶν τὸ πνεῦμα νὰ ἐνισχύῃ καὶ ζωογονῇ· οὗτος δὲ εἶνε ἀκριβῶς ὁ σκοπὸς τῆς μαγειρικῆς τέχνης, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις προέβη πάντοτε ἐν ἁρμονίᾳ μετὰ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν.

Μεγάλη ἀληθῶς παρατηρεῖται σχέσις μεταξὺ τῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἑκάστου λαοῦ καὶ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ τροφῆς καὶ μαγειρικῆς τέχνης. Ἁπλῆ, καθαρὰ καὶ τονικὴ εἶνε ἡ γερμανικὴ τροφὴ ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ ἐν μέρει μέχρι τῆς σήμερον. Ἄκρα λεπτότης χαρακτηρίζει τὴν γαλλικὴν μαγειρικήν, ὡς ἀνεπτύχθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Λουδοβίκου ΙΔ'. Πρακτικὴ ὅλως εἶνε ἡ βάσις τῆς ἀγγλικῆς μαγειρικῆς, σκοπούσης τὴν θρέψιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ σώματος. Γλυκεῖα ἁβρότης διακρίνει τὴν ἰταλικήν, τραχεῖα λιτότης τὴν ἱσπανικήν. Ἐγκράτεια, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐπιβαλλομένη, κανονίζει τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς λαοῖς.

Ἡ στενὴ αὕτη σχέσις τῆς μαγειρικῆς μετὰ τῶν ἐθνικῶν ἰδιοτήτων ἑκάστου λαοῦ καὶ ἑκάστης ἐποχῆς καθιστᾷ ἐνδιαφέρουσαν καὶ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν τῆς μαγειρικῆς. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς καὶ κατὰ τοὺς διαφόρους χρόνους παρεσκευάζετο ἡ τράπεζα, καὶ ἡ ποιότης τῶν ἐπ' αὐτῆς τιθεμένων ἐδεσμάτων εἶνε, ὅπως καὶ αἱ στολαί, τὰ ὅπλα, αἱ ψυχαγωγίαι τοῦ λαοῦ καὶ οἱ χοροί, ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν τοῦ πνεύματος ἑκάστης ἐποχῆς καὶ ἑκάστου λαοῦ. Ὅπως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν σημερινῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἡ ἀνάπτυξις, οὕτω καὶ ἡ τῆς μαγειρικῆς, ἵνα καλῶς ἐννοηθῇ, δέον νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ μαγειρικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἦτο ἀρχικῶς ἁπλουστάτη. Οἱ Ὁμηρικοὶ ἥρωες ἐτρέφοντο κυρίως μὲ κρέατα καὶ οἶνον. Ἐν τῇ Ἰλιάδι τοὐλάχιστον καὶ Ὀδυσσείᾳ πολὺ ὀλίγα πλὴν τούτων φαγητὰ ἀναφέρονται. Τὰ λάχανα φαίνονται κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἄγνωστα. Κατὰ τὰς εὐωχίας διενέμοντο εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας παχέα τεμάχια τῶν θυμάτων καὶ ἐπίνετο κεκραμένος οἶνος, ἐξ οὗ ὁ Νέστωρ ἤξευρε νὰ κατασκευάζῃ μῖγμά τι διὰ τῆς προσθήκης αἰγείου τυροῦ καὶ μέλιτος, περιεφέρετο δὲ καὶ ἄρτος ἐντὸς καλαθίων. Ἕτρωγον καθήμενοι ἕκαστος πρὸ ἰδιαιτέρας μικρᾶς τραπέζης, πάντοτε ὅμως ἡ κυρία των τροφὴ ἦτο ἐκ κρεάτων, ἰδίως ἡμέρων ζώων. Τῆς θήρας ὁ σκοπὸς ἦτο τότε ἡ ἐξολόθρευσις μᾶλλον βλαβερῶν ἀγρίων ζώων ἢ ὁ πορισμὸς τροφῆς. Ὁ Ὅμηρος βεβαίως περιγράφει κυρίως τὰς εὐωχίας τῶν ἡγεμόνων, οἵτινες εἶχον ἀφθονίαν ποιμνίων. Οἱ ποιμένες ἐθεωροῦντο ἐν ταῖς αὐλαῖς σπουδαῖα πρόσωπα, ὡς π. χ. ὁ θεῖος συβώτης τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτε ὁ κύριός του ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐπαίτου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἀμέσως ἔσπευσε νὰ σφάξῃ χοῖρον καὶ παρασκευάσῃ αὐτὸν διὰ τὸν ξένον.

Ὁ πτωχὸς λαός, ὅστις δὲν εἶχε ποίμνια, ἔζη ἐκ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ ἴσως ἔτρωγε καὶ καρπούς, ἂν καὶ παρ' Ὁμήρῳ οὐδόλως ἀναφέρονται. Ὁ κύκλωψ ἔπινεν εἰς μεγάλην ποσότητα γάλα καὶ κατεβρόχθιζεν, ὁσάκις ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ, ἀνθρώπειον κρέας. Οἱ θεοὶ ἐτρέφοντο μὲ ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ καὶ ἐτέρποντο ἐκ τῆς ἀπὸ τῶν θυμάτων ἀνερχομένης κνίσσης. Ἡ ἁπλότης ἐκείνη διετηρήθη ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἰδίως δὲ ἐν Σπάρτῃ, ὅπου κατὰ νόμον τοῦ Λυκούργου εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ τρώγῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ἀλλ' ὤφειλεν ἕκαστος νὰ φέρῃ εἰς τὰ συσσίτια τὸ ἄλευρον, τὸν οἶνον, τὰ σῦκα καὶ τὸ ἔλαιόν του.

Ὁ μέλας ζωμός, συνιστάμενος ἐξ αἵματος, ἀλεύρου καὶ τεμαχίων κρέατος, ἦτο περίφημος ἀλλὰ καὶ ἐπίφοβος συγχρόνως εἰς τοὺς τὴν Σπάρτην ἐπισκεπτομένους ξένους.

Ἐν Ἀθήναις ἡ μαγειρικὴ τέχνη ἔλαβε ταχεῖαν ἀνάπτυξιν ἕνεκα τοῦ ἐξευγενισμοῦ τῶν ἠθῶν, τῆς τρυφῆς καὶ πολυτελείας καὶ ἐν γένει τῆς θεραπείας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἤρξαντο, ἐκτὸς τῆς ἀρχικῆς ἐκ κρεάτων τροφῆς, ἣν διετήρησαν, νὰ κάμνωσι χρῆσιν καὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων τῆς φύσεως, καὶ διὰ τεχνικῆς αὐτῶν μίξεως καὶ παρασκευῆς ὄχι μόνον τὴν λεπτὴν αὐτῶν γεῦσιν νὰ ἱκανοποιῶσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰσχυροποιήσεως καὶ ζωογονήσεως τοῦ σώματος καὶ τῶν νεύρων νὰ φροντίζωσι. Προσέλαβον τοὺς ἰχθῦς, οἵτινες προηγουμένως ἦσαν ἄγνωστοι ὡς τροφή, τοὺς καρποὺς καὶ τὰ λάχανα, καὶ τὴν μαγειρικὴν τέχνην ἐπραγματεύθησαν ὁ Μίτοικος, Ἀκτίδης Φιλόξης, Ἡγεμὼν ὁ ἐκ Θάσου καὶ ὁ Ἀρχίστρατος, ὅστις μάλιστα συνέγραψε καὶ μαγειρικὸν σύγγραμμα ἐν ποιητικῇ μορφῇ.

Παρεγέμιζον τὰς ὄρνιθας, τὰς ἰνδικὰς ὄρνιθας καὶ τὰ ἀρνία. Ἐγνώριζον πολλοὺς τρόπους προπαρασκευῆς τῶν θαλασσίων καὶ ποταμείων ἰχθύων καὶ μετεχειρίζοντο πολλὰ καὶ διάφορα ἀρτύματα. Κατεσκεύαζον παντοειδεῖς ζωμοὺς καὶ ἐμβάμματα. Ὁ Θεαρίων ἦτο περιβόητος διὰ τὴν ἐφεύρεσιν διαφόρων πλακούντων, καὶ οἱ Καππαδόκες ἤξευρον νὰ κατασκευάζωσιν ἐκ μέλιτος τοῦ Ὑμηττοῦ ἐξαίρετα καὶ πολύτιμα γλυκίσματα, λευκὰ ὡς τὸ γάλα καὶ ἠρτυμένα μὲ ἀναρίθμητα ἀρωματικὰ χόρτα.

Ὁ λαὸς ἔζη βεβαίως ἀκόμη ἐξ ἄρτου καὶ ἐλαίου, καὶ ὁ Σωκράτης ἐν τοῖς διαλόγοις τοῦ Πλάτωνος ὑπολογίζων τὰ ἔξοδα τῆς διατροφῆς λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὰς τιμὰς τῶν ἁπλῶν καὶ ἀρχικῶν τούτων τροφίμων.

Μὲ ὅλην τὴν λεπτότητα καὶ τελειοποίησίν της διετήρησεν ἡ ἑλληνικὴ μαγειρικὴ πάντοτε ἰδιανικὸν χαρακτῆρα. Ἡ ἐλαφρά, τονικὴ καὶ ζωογόνος τροφή, δι' ἧς τὸ σῶμα καθίσταται εὔκολος καὶ πρόθυμος ὑπηρέτης τοῦ πνεύματος, ἐθεωρεῖτο ὡς μόνος σκοπὸς τῆς ἑλληνικῆς γαστροσοφίας. Τὰ συμπόσια τῶν Ἑλλήνων οὐδέποτε μετετράπησαν, κατ' ἀρχὴν τοὐλάχιστον, εἰς γαστριμάργους πολυφαγίας, ἀλλ' ἦσαν κοινωνικαὶ συναναστροφαί, ἐν αἷς ἡ θεραπεία τῆς γεύσεως ἐσκόπει μόνον νὰ παράσχῃ μεγαλήτερον θέλγητρον εἰς τὴν πνευματικὴν ἡδονὴν τῆς συνδιαλέξεως, καὶ ἂν ἐνίοτε παρὰ ζωηροῖς νεανίαις, ὡς π. χ. παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ συνέβαινον κραιπάλαι καὶ ὄργια, τοῦτο ἦτο ἐξαίρεσις, ἥτις ὑπὸ πάντων γενικῶς ἐθεωρεῖτο ἐπίφογος. Τὸ συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος ἦτο πάντοτε πρότυπον καὶ κανὼν εἰς τὰς εὐωχίας κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ ἀττικὸν ἅλας ἔμενε καὶ ἐν τῇ μαγειρικῇ τὸ ὡραιότερον ἄρτυμα.

Ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, οἵτινες καταλιπόντες τὴν ἀρχικῶς τραχεῖαν καὶ πολεμικὴν τοῦ βίου των ἁπλότητα, ἤρξαντο δουλικῶς νὰ μιμῶνται τὰ ἤθη τῶν ὑποδουλωθέντων πολιτικῶς Ἑλλήνων, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἔχωσι τὴν παραμικρὰν εὐαισθησίαν διὰ τὰς εὐγενεῖς καὶ ἰδανικὰς ἀπολαύσεις τῶν ἑλληνικῶν συμποσίων.

Οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν πτῶσιν τῆς δημοκρατίας καὶ ἐπὶ τῆς δεσποτείας τῶν Καισάρων ἔλαβον ὡς βάσιν τὴν ἑλληνικὴν μαγειρικήν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐφάνη ὁτὲ μὲν γελοία ὁτὲ δὲ φρικώδης ἡ μανία τοῦ μεγαλείου, ἥτις εἶχε καταλάβει τοὺς δεσπότας τοῦ κόσμου, ὠθοῦσα αὐτοὺς μέχρι παραφροσύνης εἰς πᾶν τὸ γιγαντιαῖον καὶ τερατῶδες. Ἡ μαγειρική, τὴν ὁποίαν εἶχον παραλάβει, ἐξηχρειώθη δι' ἀνοήτου σπατάλης. Ἐξέλεγον τὰ παραδοξότερα πράγματα πρὸς τροφήν των, μόνον καὶ μόνον διότι ἦσαν βαρυτιμότατα καὶ δυσποριστότατα. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ὑπέρμετρος γαστριμαργία. Ἐβάρυνον τὸν στόμαχόν των μὲ ἀναρίθμητα φαγητὰ καὶ ποτὰ καὶ προέβησαν εἰς τοσοῦτο παραφροσύνης, ὥστε μετὰ τὸ πέρας ἑκάστης εὐωχίας μετεχειρίζοντο ἐμετικὰ μέσα, ὅπως δυνηθῶσιν ἐκ νέου ν' ἀρχίσωσι τὸ φαγητόν. Ἐμιμοῦντο ἀφ' ἑνὸς τὴν ἑλληνικὴν μαγειρικήν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου προσέθετον τὰς μᾶλλον ἀπιστεύτους ἀηδίας, καὶ τὸ ἀττικὸν ἅλας δὲν ἐχρησίμευε πλέον ὡς ἄρτυμα.

Αἱ ῥωμαϊκαὶ εὐωχίαι ὡμοίαζον ἐπίσης ὀλίγον μὲ τὰ ἑλληνικὰ συμπόσια, ὡς οἱ ἄγριοι τῶν ζιφομάχων ἀγῶνες μὲ τὴν εὐγενῆ πάλην τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Σταδίῳ καὶ ἐν Ὀλυμπίοις. Ἀντὶ τῶν εὐγενῶν ἀοιδῶν, οἵτινες ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν ἤδη χρόνων προσελαμβάνοντο εἰς τὰ ἑλληνικὰ συμπόσια, προσήρχοντο εἰς τὰς ῥωμαϊκὰς εὐωχίας βωμολόχοι καὶ ἁβραί, κακοήθεις χορεύτριαι, ὅπως εἰς τὰ χαλαρωθέντα νεῦρα τῶν ὑπὸ ἀηδεστάτων ἀπολαύσεων καταβληθέντων συνδαιτυμόνων παράσχωσι νέα θέλγητρα.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς μανίας ταύτης διετήρησε κάπως ἡ ῥωμαϊκὴ γαστρονομία εὐγενῆ τινα χαρακτῆρα. Ἡ ἀνόητος σπατάλη ἐφαίνετο τοὐλάχιστον ἐξωτερικῶς ὑπηρετοῦσα λεπτὰς καὶ εὐγενεῖς ἀπολαύσεις, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἐξετίμων εἰσέτι τὴν ἑλληνικὴν καλαισθησίαν καὶ μόρφωσιν, καὶ δὲν εἶχον ἐκπέσει ἀκόμη εἰς τὴν παντελῆ κυνικὴν ἀναισθησίαν τῶν χρόνων τῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ περίφημος δια τὴν παροιμιώδη σπατάλην του Λούκουλλος εἶχεν ἀρκοῦσαν μόρφωσιν καὶ εἰς σπουδαίας ὑποθέσεις· ὡς στρατηγὸς ἔδειξε μεγάλην ἱκανότητα, καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ σπατάλῃ του ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν καλαισθησίαν. Εἶχεν ἐν τῷ μεγάρῳ του διαφόρους αἰθούσας ἀφιερωμένας ἑκάστην εἰς ὡρισμένον θεόν. Δι' ἑκάστην τῶν αἰθουσῶν τούτων ἦσαν ἰδιαίτεροι μάγειροι εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὰ δεῖπνα ὡρίζοντο ἐκ τῶν προτέρων δι' ἑκάστην ἡμέραν ἐν διαφόρῳ αἰθούσῃ. Ὅτε ὁ Κικέρων καὶ ὁ Πομπήϊος τὸν ἐπέσκεφθησαν, διέταξε νὰ ἑτοιμασθῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἀπόλλωνος γεῦμα, τοῦ ὁποίου τὴν πολυτέλειαν καὶ λαμπρότητα οὐδὲ κἂν νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα σήμερον. Αἱ αἴθουσαι αὗται ἦσαν κεκοσμημέναι μὲ ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῆς τέχνης, ὅσα ἀνεφέροντο εἰς τὴν μυθολογίαν ἑκάστου θεοῦ, ὁσάκις δὲ ἡ συνδιάλεξις ἔπαυεν, ἀπήγγελλον ὡρισμένοι ἀναγνῶσται ποιήματα πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ τούτου. Ὁ Λούκουλλος αὐτὸς ἦτο ἐγκρατής. Ἡ ὑπέρμετρος αὐτοῦ εἰς τὴν μαγειρικὴν σπατάλη ἦτο ἁπλῆ πολυτέλεια πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ματαιοδοξίας του. Ἠγάπα κυρίως λεπτὰ καὶ ἁπλᾶ φαγητὰ καὶ μετὰ ἰδιαιτέρου ζήλου ἐπεμελεῖτο τῆς καλλιεργείας τῶν εὐγενῶν καρποφόρων δένδρων. Εἰς αὐτὸν ὀφείλει ἡ δυτικὴ Εὐρώπη τὰ κεράσια, διότι αὐτὸς πρῶτος μετέφερεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ δένδρα ταῦτα, τῶν ὁποίων τοὺς ἐξαιρέτους καρποὺς εἶχε γνωρίσει ἐν τῇ κατὰ τοῦ Μιθριδάτου ἐκστρατείᾳ του· ἄλλως τε τὴν ἀγάπην ταύτην πρὸς τὸ κεράσια εἶχον καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ἄνδρες, ὡς ὁ Ποτεμκίν, ὁ εὐνοούμενος τῆς αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης, ὅστις ἐντὸς οἰκίσκων ὑελίνων

ἐκαλλιέργει δια τὴν τράπεζάν του ἐξαίρετα κεράσια, ὁ δὲ ἄλλως λίαν φειδωλὸς βασιλεὺς Φριδερῖκος ὁ μέγας ἐπλήρωνε πρὸς τὸν αὐλικὸν κηπουρόν του κατὰ μῆνα ἰανουάριον δι' ἕκαστον κεράσιον ἐν τάλληρον, το ὁποῖον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχεν ἀξίαν τριπλασίαν τοὐλάχιστον τῆς τοῦ σημερινοῦ ταλλήρου. Οἱ μάγειροι κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους κατεῖχον ἰδιάζουσαν ἐξαιρετικὴν θέσιν καὶ δὲν συγκατεριθμοῦντο μεταξὺ τῶν λοιπῶν οἰκιακῶν ὑπηρετῶν. Ἐπληρόνοντο λίαν ἁδρῶς καὶ δι' ἑκάστην νέαν γαστρονομικὴν ἐφεύρεσίν των ἀντημείβοντο δι' ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ἐδωρήσατο εἰς τὸν μάγειρον τῆς Κλεοπάτρας ὁλόκληρον πόλιν μὲ ὅλας τὰς προσόδους αὐτῆς πρὸς ἀντάμοιβὴν τῶν γαστρονομικῶν ἐφευρέσεών του. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ἦτο περίφημος ὁ Ἀπίκιος διὰ τὴν μαγειρικήν του τέχνην καὶ τὰς ἐκτάκτως μεγάλας ἐν αὐτῇ δαπάνας· ἐφεῦρεν ἰδιαίτερα πλακούντια καὶ ἐμβάμματα καὶ ἐγίνωσκε τὴν σήμερον ἄγνωστον τέχνην τοῦ διατηρεῖν νωπὰ ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰ ὀστρείδια. Ἔπεμπε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸν εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ὅτε οὗτος ἐπολέμει κατὰ τῶν Πάρθων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀστρείδια, ἅτινα ἔφθανον ἐκεῖ τόσον νωπὰ ὡσεὶ εἶχον ἁλιευθῆ κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, καὶ περιεποίησαν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν τοῦ αὐτοκράτορος. Πρὸς κατασκευὴν ἐμβαμμάτων διαφόρων φαγητῶν ἐδαπάνησε χρηματικὸν ποσὸν ἰσοδυναμοῦν πρὸς 5,625,000 σημερινῶν φράγκων, καὶ ηὐτοκτόνησε διὰ δηλητηρίου, ὡς ὑπελόγισεν ὅτι ἡ περιουσία αὐτοῦ ἐμειώθη εἰς 225,000 φράγκα, ποσὸν δι' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ συντηρηθῇ. Ἐν ὅλῃ ὅμως τῇ παραφροσύνῃ του ταύτῃ εἶχεν ὁμολογουμένως καλαισθησίαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν φαγητῶν του, ἅτινα διέκρινε ἰδιάζουσα λεπτότης. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως κατέστη ἡ μαγειρικὴ δούλη ἁπλῶς τῆς ἀγριωτέρας καὶ μᾶλλον παραφόρου γαστριμαργίας, καθ' ἣν ἡμιλλῶντο τίς νὰ ὑπερακοντίσῃ τὸν ἄλλον κατὰ τὰς μᾶλλον ἀποτροπαίους παραφοράς, καὶ οὕτω ἄνευ ἰδίας ἀπολαύσεως κατεσπαταλῶντο τὰ εἰσοδήματα ὁλοκλήρων ἐπαρχιῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ Βιτέλλιος εἰς γεῦμα δοθὲν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μεταξὺ ἀπειραρίθμων ἄλλων ἐδεσμάτων παρέθηκεν 7000 πτηνὰ καὶ 2000 ἰχθῦς. Ὁ υἱὸς τοῦ Αἰνοβάρβου παρακαθήσας περὶ τὸ λυκαυγὲς εἰς τὴν τράπεζαν διέμεινε μέχρι τῆς ἑπομένης πρωΐας μετὰ τῶν ἄλλων συνδαιτυμόνων, ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο κτηνώδους του πολυφαγίας καὶ κραιπάλης κατέστη ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἄλλην τροφήν. Ὁ Κλαύδιος ἐδήλωσε δημοσίᾳ ὅτι προὐτίμα πινάκιον μυκήτων πάσης δόξης στρατηγικῆς, ὁ δὲ Τιβέριος κατηνάλωσε πολὺν χρόνον ἐπὶ τῆς νήσου Capri ἀποκλειστικῶς εἰς ἀνόητα ἄσκοπα γεύματα. Ὁ Τέτας συνείθιζεν ἐν τοῖς συμποσίοις του νὰ τρώγῃ τὰ διάφορα φαγητὰ κατὰ τοιαύτην τάξιν, ὥστε ἐκ τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων τῆς ὀνομασίας τῶν φαγητῶν νὰ συμπληροῦται ὅλον τὸ ἀλφάβητον. Ὁ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς παρουσιάσθη ποτὲ εἰς τὴν συνεδριάζουσαν σύγκλητον, τῆς ὁποίας αἱ σκέψεις καὶ τὰ βουλεύματα ἀπέβλεπον σύμπασαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, καὶ μετὰ μακρὸν καὶ ἐπίσημον λόγον ὑπέβαλεν αὐτῇ πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ καταλληλοτέρου ἐμβάμματος (σάλτσας), δι' οὗ ἠδύνατο νὰ παρασκευασθῇ μέγας ἰχθύς, σταλεὶς αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Μετὰ μακρὰν καὶ σπουδαίαν συζήτησιν ἡ σύγκλητος ἀπεφάνθη ὑπέρ τινος γνωστοῦ τότε ἐμβάμματος, ἐφευρεθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀπικίου, συνετάχθη δὲ αὐθωρεὶ καὶ ψήφισμα τῆς συγκλήτου καθ' ὅλους τοὺς τύπους, ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπισήμως ἐκύρωσε ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ προσαρτήσεως εἰς τὸ κράτος ἐπαρχίας τινός.

Τὰ ἀνωτέρω σχεδὸν ἀπίστευτα γεγονότα ἀποδεικνύουσιν ὅτι, ὅπως εἰς τὸ κράτος καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν γένει τῆς Ῥώμης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατόρων, οὕτω καὶ εἰς τὴν μαγειρικὴν εἶχεν εἰσδύσει ἡ μανία τοῦ νὰ ἐπιδιώκωσι πᾶν τερατῶδες, ἀπίστευτον καὶ ἀδύνατον. Καὶ ἡ ἀνόητος αὕτη μαγειρικὴ ἐξηφανίσθη χωρὶς οὐδὲ ἴχνος νὰ ἀφήσῃ σὺν τῇ καταστροφῇ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἣν ἐπήνεγκεν ἡ εἰσβολὴ τῶν βαρβάρων. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἤρξατο πάλιν ἐκ νέου ἡ μαγειρικὴ νὰ ἀναφαίνηται καὶ μετὰ πολλὰς ἀποπλανήσεις, περὶ ὧν ἴσως ἄλλοτε θὰ πραγματευθῶμεν, ἔφθασεν εἰς ὃ σημεῖον εὑρίσκεται σήμερον, διατελοῦσα δυστυχῶς εἰσέτι λίαν ἀτελής.

ΣΠΑΤΑΛΗ ΚΑΙ ΧΡΕΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Πολλάκις ἤκουσα γονεῖς νὰ παραπονῶνται, ὅτι οἱ υἱοί των, ἐνῷ ἐν τῷ σχολείῳ κατὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν ἡλικίαν, ἦσαν πάντοτε ἀγαθοὶ καὶ ἐπιμελεῖς, ἐλάμβανον πολὺ καλοὺς βαθμοὺς εἰς τὰ μαθήματά των, καὶ ἐδείκνυον λαμπρὰν συμπεριφορὰν καὶ χρηστὴν διαγωγήν, κατὰ τὴν πανεπιστημιακὴν αὐτῶν φοίτησιν ἐγίνοντο σπάταλοι καὶ ἔκαμνον χρέη ἐπὶ χρεῶν. Ὅσον λυπηρὰ καὶ ἂν εἶνε ἡ θέσις τῶν γονέων, ἀναγκαζομένων νὰ ὑποβάλλωνται εἰς παντοίας στερήσεις ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ σπατάλου φοιτητοῦ, δὲν δύναμαι ὅμως ἀπέναντι τοιούτων παραπόνων νὰ καταστείλω ἐλαφρόν τι μειδίαμα, προερχόμενον οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἐπιχαιρεκακίας, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἥτις μᾶς ἀναγκάζει νὰ γελῶμεν ὁσάκις βλέπομεν ἢ ἀκούομεν ἄτοπόν τι καὶ ἄλογον, ὁσάκις παραδείγματος χάριν βλέπομεν ἀνθρώπους περιμένοντας ἀποτελέσματα ἄνευ προϋπαρχόντων αἰτίων, ἢ ἐλπίζοντας νὰ θερίσωσιν ὅ τι δὲν ἔσπειραν.

Τὸ νὰ ῥυθμίζῃ τις τὰ ἔξοδά του ἀναλόγως πρὸς τὰ μέσα του, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ἀνάγκην ξένης βοηθείας, εἶνε μεγάλη τέχνη, τὴν ὁποίαν πολὺ ὀλίγοι γνωρίζουσι τελείως, πολλοὶ δὲ ἢ οὐδέποτε ἢ μόλις μετὰ μακρὰν ἐν τῷ βίῳ ἀλγεινὴν πεῖραν κατορθόνουσι νὰ μάθωσιν.

Εἶνε πολὺ ἐσφαλμένη καὶ ἄδικος ἡ συνήθης δοξασία, ὅτι πάντες, ὅσοι βυθίζονται εἰς χρέη, εἶνε κοῦφοι καὶ ἄσωτοι ἄνθρωποι.

Ἡ σπατάλη κατὰ μέγα μέρος προέρχεται ἐκ δύο αἰτιῶν: ἐκ τῆς ἀνικανότητος καὶ ἀπειρίας ἐν τῇ διαχειρίσει χρημάτων καὶ ἐξ ἐσφαλμένων ἰδεῶν περὶ εὐγενείας καὶ καλῆς ἀγωγῆς. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι οἰκονόμοι, προσπαθοῦσιν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ περιορίσωσι τὰ ἔξοδά των καὶ τὰ περιορίζουσιν ἐνίοτε — ἀλλ' ἄνευ ὠφελίμου ἀποτελέσματος. Οἰκονομοῦσιν ἀφ' ἑνὸς καὶ σπαταλῶσιν ἀφ' ἑτέρου, χωρὶς καθόλου νὰ συναισθάνωνται τί πράττουσι, διότι ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἡλικίας οὐδέποτε ἔλαβον τὴν ἀναγκαίαν ἀγωγὴν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀληθοῦς οἰκονομίας.

Οἱ πλεῖστοι τῶν γονέων νομίζουσιν, ὅτι ἐκτελοῦσιν ἀρκούντως τὸ καθῆκόν των ὅσον ἀφορᾷ τὴν οἰκονομίαν, ἐὰν

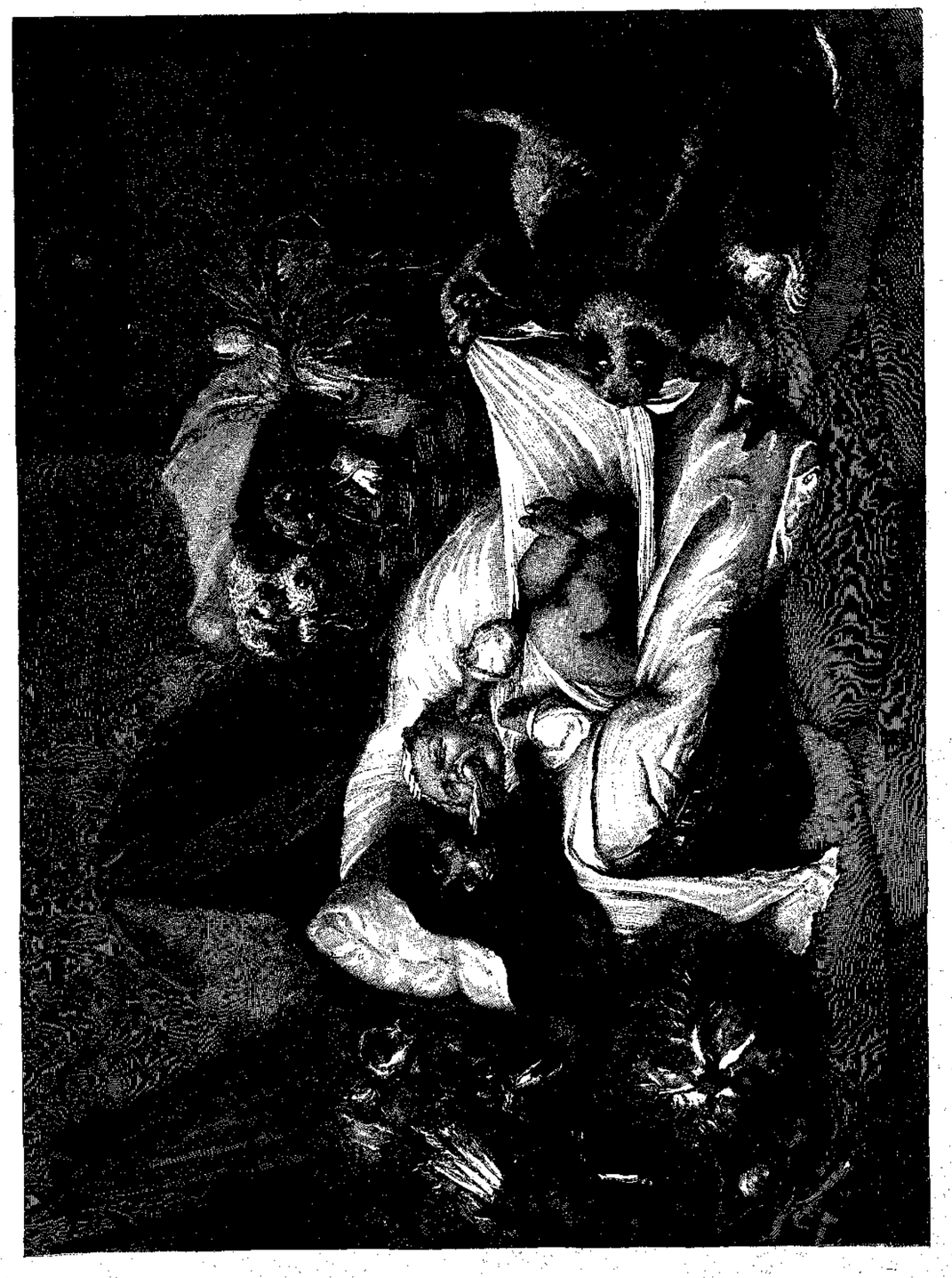

Ο ΠΕΡΙΥΠΑΡΞΕΩΣ ΑΓΩΝ.
Ἐλαιογραφία τοῦ κ. Frecskay.

συνιστῶσιν εἰς τὰ τέκνα των τὴν ἀναγκαίαν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς διατήρησιν τῶν ἐνδυμάτων, ἐὰν ἐπιπλήττωσιν ἢ τιμωρῶσιν αὐτὰ διὰ μικρόν τι ἔξοδον ἢ μετὰ σπουδαίου καὶ συγκινητικοῦ ὕφους ἀναφέρωσι τὰς στερήσεις, εἰς ἃς ἡ οἰκογένειά των ὑποβάλλεται. Ἐκ τούτου συμβαίνει φυσικῷ τῷ λόγῳ, ὅτι εἰς τὰς μικρὰς κεφαλὰς τῶν παιδίων ἡ ἰδέα τῆς οἰκονομίας παρίσταται μὲ σκοτεινὰ χρώματα, ὡς θλιβερὰ ἀνάγκη προερχομένη ἐκ τῆς ἐλλείψεως χρημάτων, καὶ ἑπομένως γεννᾶται ἐν αὐτοῖς ὁ συλλογισμὸς ὅτι τὸ ὡραιότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου εἶνε νὰ ἔχῃ τις πολλὰ χρήματα. Ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας τὸ πρῶτον καὶ θεμελιῶδες πάσης ἀγωγῆς εἶναι, νὰ ἐμπνέεται εἰς τὸ παιδίον κλίσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἐντεῦθεν πρὸς τὴν οἰκονομίαν.

Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας πρέπει νὰ συνειθίζῃ τὸ παιδίον νὰ διαχειρίζηται ὡρισμένον χρηματικὸν ποσόν, διδόμενον εἰς αὐτὸ παρὰ τῶν γονέων καθ' ἑβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα ὅπως ἀγοράζῃ παιγνίδια. Τοιουτοτρόπως θὰ μάθῃ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου μετὰ μικράν, δυσάρεστον ἴσως, πεῖραν τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν πάσης ἀνθρωπίνης οἰκονομίας, τοῦτ' ἔστι νὰ προσπορίζηται ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα πράγματα μὲ ἐλαχίστην δαπάνην. Θὰ μάθῃ νὰ προτιμᾷ τοῦ εὐθραύστου τὸ μόνιμον καὶ διαρκές, θὰ φροντίζῃ περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν παιγνιδίων του, βλέπον ὅτι πᾶσα οἰκονομία παρέχει αὐτῷ τὰ μέσα πρὸς ἀγορὰν ἄλλων πραγμάτων, καὶ θὰ συνειθίσῃ ἐνωρὶς νὰ κανονίζῃ καὶ μετριάζῃ τὰς ἐπιθυμίας του. Εἶναι καλὸν ἐνίοτε νὰ ἀφίνωσιν οἱ γονεῖς τὰ παιδία των νὰ ὑποπίπτωσιν εἰς μικρὰ χρέη. Αἱ φροντίδες, αἵτινες βασανίζουσι τὴν τρυφερὰν καρδίαν τοῦ παιδός, εἶναι ἐξαίρετον παιδαγωγικὸν μέσον. Ὁ πατὴρ ὀφείλει νὰ δανείζῃ εἰς τὰ παιδία του τὸ ὀφειλόμενον ποσόν, πρὸς ἀπότισιν τοῦ ὁποίου δὲν ἐξαρκεῖ τὸ καθ' ἑβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα παρεχόμενον αὐτοῖς χρηματικὸν ποσόν, καὶ κατόπιν νὰ τοῖς τὸ ἀφαιρῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Τοιουτοτρόπως θὰ συνδεθῇ εἰς τὸν νοῦν τοῦ παιδὸς μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ὀφειλῆς ἡ ἔννοια τῶν ἐπακολουθούντων αὐτῇ περιορισμῶν καὶ στερήσεων, τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει, ὡς γνωστόν, εἰς τὸν συνήθη ὀφειλέτην, ὅστις οὐδὲν ἄλλο σκέπτεται ἢ πῶς νὰ σωθῇ δανειζόμενος καὶ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ στιγμαίας ἀμηχανίας. Περιττὸν εἶναι νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ πατὴρ ὀφείλει νὰ ἐπιβλέπῃ πᾶν βῆμα τοῦ παιδὸς ἐν τῷ δυσχερεῖ ζητήματι τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων. Πρέπει νὰ συνδιασκέπτηται μετ' αὐτοῦ, ποῖαι ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν του εἶναι εὔλογοι καὶ ἄξιαι νὰ ἐκπληρωθῶσι, καὶ ποῖα πράγματα εἶναι περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ.

Δὲν πρέπει νὰ τῷ ἐπιτρέπῃ ποτὲ νὰ συνάπτῃ δάνεια μὲ ξένους. Ταῦτα πάντα κατορθόνει ὁ πατὴρ εὐκολώτατα, συνιστῶν εἰς τὸ τέκνον του ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ κρατῇ κατάστιχον. Οὕτω μανθάνει τὸ παιδίον τὴν τέχνην τοῦ νὰ βλέπῃ ἐν οἱαδήποτε στιγμῇ μὲ ἓν βλέμμα τὴν κατάστασιν τοῦ ταμείου του. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέπει ποῖα πράγματα, ἐξ ὅσων ἠγόρασε, ἦσαν περιττὰ καὶ ἄσκοπα, καὶ ποῖα ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα, τὸ δὲ σπουδαιότατον πάντων, μανθάνει πόσον μεγάλα ποσὰ ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτὸν ἐξαφανίζονται ἐκ τῶν ταμείων.

Μόλις τὸ παιδίον ἐξασκηθῇ καὶ κάμῃ ἀρκετὰς προόδους ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν μικρῶν τούτων ποσῶν, δύνανται οἱ γονεῖς νὰ τῷ ἐμπιστεύωνται μεγαλήτερα ποσὰ καὶ ἄλλα εἴδη ἐξόδων. Ὁρίζουσιν αὐτῷ κατὰ ἑξαμηνίαν πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ τῶν πρὸς γραφὴν ἀναγκαίων χρηματικόν τι ποσόν, ὄχι πολὺ μικρόν, διὰ νὰ εἰμπορῇ νὰ ἐξοικονομῇ ὑπόλοιπόν τι. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὀφείλουσιν οἱ γονεῖς νὰ τὸ συμβουλεύωσιν, ἀλλ' οὐχὶ νὰ περιορίζωσι τὴν ἐκλογήν του, πρὸ πάντων δὲ ὀφείλουσι νὰ καταπνίγωσιν ἐν αὐτῷ τὸν φόβον μεγάλης δαπάνης, ὅταν αὕτη εἶναι εὐλογωτέρα καὶ ἀναγκαιοτέρα τῆς μικρᾶς. Ἐὰν ὅμως δὲν ὑπακούσῃ εἰς τὰς συνετὰς συμβουλάς των, πρέπει νὰ τὸ ἀφίνωσι, χωρὶς ἐπιπλήξεις ἢ μομφάς, νὰ αἰσθανθῇ μόνον του τὰς συνεπείας τῆς ἀνοήτου πράξεώς του.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον δύνανται οἱ γονεῖς νὰ προσδιορίζωσιν εἰς τὸν υἱόν των μεγαλήτερα ποσὰ δια τὰς λοιπάς του ἀνάγκας καὶ οὕτω νὰ εὑρύνωσι τὸν κύκλον τῆς διοικήσεώς του, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν πρὸς ὑπόδεσίν του ἀναγκαίων καὶ καταλήγοντες εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ὅλης ἐνδυμασίας του.

Ἐὰν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον προβαίνῃ ὁ πατὴρ ἐν τῇ ἀγωγῇ τοῦ υἱοῦ του, θὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐν ἡλικίᾳ δέκα ὀκτὼ ἕως δέκα ἐννέα ἐτῶν ἀνεξάρτητον εἰς χρηματικὰς ὑποθέσεις καὶ ἱκανὸν νὰ ἐκτιμᾷ καὶ ὑπολογίζῃ μόνος τὰ μέσα του, νὰ σκέπτηται κατὰ τίνα τρόπον δύναται νὰ τὰ αὐξήσῃ, καὶ νὰ προτιμᾷ τὸ ἀναγκαῖον καὶ διαρκὲς τοῦ περιττοῦ καὶ ἐφημέρου, προσέτι δὲ καὶ νὰ ἐκτιμᾷ ὀρθῶς τὴν ἀξίαν τῶν χρημάτων, χωρὶς οὔτε νὰ θαμβόνεται ἀπὸ μεγάλα ποσὰ οὔτε νὰ περιφρονῇ τὰ μικρά.

Τὰ περισσεύματα, ἅτινα προκύπτουσιν ἐκ τοιαύτης οἰκονομίας, δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἴτε πρὸς σχηματισμὸν κεφαλαίου τινὸς εἴτε ὡς μέσα πρὸς ἐπίτευξιν ἄλλων σκοπῶν. Ὁ υἱὸς ἐπιθυμεῖ ἴσως νὰ κάμῃ μικρόν τι ταξείδιον. Ὁ πατὴρ πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου — ὄχι πολὺ περιωρισμένα — καὶ νὰ συσκεφθῇ μετὰ τοῦ υἱοῦ του, κατὰ τίνα τρόπον δύναται νὰ ἐξοικονομήσῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο ποσόν. Ἐὰν τὸ περίσσευμα ἤδη ὑπάρχῃ, κατανοεῖ ὁ νέος τὴν ὠφέλειάν του διπλασίως. Ὁ πατὴρ δύναται νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτόν: „Ἐὰν μέχρις ὡρισμένου χρόνου ἐξοικονομήσῃς τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τούτου, εἰμπορῶ νὰ σοὶ δωρήσω τὸ ἕτερον ἥμισυ." Ὡσαύτως εἶνε καλὸν νὰ ὑπομιμνήσκηται ὁ υἱός, ὅτι διὰ πολυχρονίου οἰκονομίας δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τὰ μέσα μακροτέρας διαρκείας τῶν σπουδῶν του ἐν τῷ πανεπιστημείῳ ἢ διαμονῆς του ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ οἰκονομία οὐδὲν ἄλλο εἶνε παρὰ ἡ λεπτὴ ἐκείνη τέχνη, δι' ἧς σκεπτόμενοι καὶ ὑπολογίζοντες κατορθόνομεν ὅσον ἔνεστι ὠφελιμώτερα πράγματα ν' ἀποκτήσωμεν, νὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς ἑαυτοὺς χρησίμους ἀπολαύσεις, δυςαρεσκείας ν' ἀποφύγωμεν καὶ νὰ κερδήσωμεν τὴν ὑλικὴν ἐκείνην ἀνεξαρτησίαν, ἥτις εἶνε ἀπαραίτητος πρὸς ἐπιδίωξιν ὑψηλοτέρων καὶ αὐλοτέρων σκοπῶν. Ἂν χάριν σπουδαιοτέρων ἐπιχειρήσεων ἀναγκασθῶμέν ποτε πλειότερα τοῦ συνήθους νὰ δαπανήσωμεν, πάλιν δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα πρέπει ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ περιορίσωμεν τὴν δαπάνην καὶ νὰ κατορθώσωμεν, ὥςτε ἓν μέρος αὐτῆς νὰ περισώσωμεν διὰ μελλούσας ἀπροόπτους ἀνάγκας.

Ἐν τοῖς τοιούτοις ζητήμασιν ἀρνητικὴ δέον νὰ ἦνε ἡ συμπεριφορὰ τῆς μητρός, ἥτις ὀφείλει νὰ μὴ διασταυρόνῃ τὰς προςπαθείας τοῦ συζύγου ἐπιστέλλουσα κρυφίως χρήματα ἐξ τὸ τέκνον της καὶ ἀνατρέπουσα τὴν πρώτην ἀρχὴν πάσης ὁμοιομόρφου καὶ ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς.

„Ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης, ἴσως ἐρωτήσωσί τινες, δὲν θὰ μορφωθῶσιν ἄρά γε ἄνδρες μικροπρεπῶς πλεονεκτοῦντες ἀκριβῶς καθ' ἣν ἡλικίαν ἡ καρδία των ἔπρεπε ν' ἀναπτυχθῇ ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον;" Νομίζομεν ὄχι· διότι ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ κύριόν της σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ τὸν παιδαγωγούμενον ἐλεύθερον καὶ ἱκανὸν τὰ διὰ τῆς φειδοῦς ἀποκτώμενα μέσα νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς ἐπιδίωξιν ὑψηλοτέρων σκοπῶν, καὶ διότι ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ προϋποτίθησιν ἕνα ἄλλον ὅρον, ἄνευ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ παιδαγωγικὰ συστήματα ἀποδεικνύονται μηδαμινά, τὸ *παράδειγμα*. Εἰς τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἡ ἀνατροφή, ὅταν τὸ παιδίον δὲν βλέπῃ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ του πῶς ὑπερπηδῶνται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰ διάφορα κοινωνικὰ προςκόμματα, ὅταν δὲν βλέπῃ τὴν μητέρα του τὰ πάντα καλῶς οἰκονομοῦσαν καὶ παντοῦ ἐπιχέουσαν τὴν „μητρικήν της χάριν καὶ μεγαλοπρέπειαν", ὅταν ἀκούῃ, ὅτι ὁ πατήρ του θεωρεῖ ἀξιοπρεπὲς καθ' ἕκαστον ἔτος νὰ δίδῃ τόσους χοροὺς καὶ τόσας ἑσπερίδας καὶ *βεγκέραις* χάριν τῶν ὁποίων ἐπιβάλλονται, οὕτως εἰπεῖν, τυραννικῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν αἱ μεγαλείτεραι στερήσεις, ἀφαιροῦνται αἱ θυγατέρες τὴν προῖκά των καὶ ἐν γένει τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας καταστρέφεται; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀναμφιβόλως ὁ παῖς δικαιοῦται καὶ τὴν φειδὼ νὰ βδελύσσεται καὶ τὴν φιλοξενίαν νὰ θεωρῇ βλαβερὸν καὶ ἐπιζήμιον κοινωνικὸν δεινόν. Ἀναντιρρήτως πολλαὶ χιλιάδες οἰκογενειῶν θὰ ἦσαν πολὺ εὐτυχέστεραι, ἂν παρημέλουν ὀλίγον τὰς λεγομένας κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις των καὶ ἐπεδίδοντο μᾶλλον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὰ τέκνα των καθηκόντων, ἂν διέκοπτον τὰς περιοδικάς των εὐωχίας καὶ ἐπροτίμων νὰ ἔχωσι τὸν καθημερινόν των ἄρτον ἀφθονώτερον καὶ δαψιλέστερον, δι' οὗ σύμπασα ἡ οἰκογένεια καὶ ὑγιέστερον αἷμα θ' ἀποκτήσῃ, καὶ εὐρωστοτέρους μυῶνας καὶ ἰσχυρότερα νεῦρα. Οὐδόλως δὲ εἶνε ἄπορον, ἂν πάντα ταῦτα βλέπων ὁ παῖς οὐδὲν ἄλλο θεωρῇ τὴν οἰκονομίαν παρὰ ὡς μίαν στέρησιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἀπόκτησιν τῶν περιττῶν, παρὰ ὡς ἓν ποταπὸν μέσον ἐσχάτης ὑποκρισίας καὶ πτωχαλαζωνείας, ἀφ' οὗ οἱ περὶ αὐτὸν τὴν ἔνδειαν καὶ την πτωχείαν προςπαθοῦσι νὰ καλύψωσι διὰ λαμπρότητος καὶ αἴγλης.

Πρὸ πάντων οἱ νέοι, ἅμα ὡς ἐπέλθῃ ὁ καιρὸς καθ' ὃν δέον μόνοι των ν' ἀντιμετωπίσωσι τὰς κοινωνικὰς περιστάσεις, δὲν ἔχουσι τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα πρὸς διαχείρισιν τῶν χρημάτων. Ἀσήμαντα καθ' ἑαυτὰ ποσὰ χρυσίου τοῖς φαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνεξάντλητα καὶ διὰ τοῦτο τὰ καταδαπανῶσιν ἀσπλάγχνως ἕως οὗ ἀπομείνωσι μὲ κενὰς τὰς χεῖρας. Καὶ τοῦτο διότι ἀγνοοῦσι πῶς νὰ ὑπολογίσωσι, πῶς νὰ μετρήσωσι καὶ πῶς νὰ ἐξοικονομήσωσι τὰς πρώτας των ἀνάγκας ἀποφεύγοντες τὰ περιττὰ καὶ πρὸς τὸ παρὸν ὅλως ἄχρηστα δι' αὐτοὺς πράγματα. Τοὐντεῦθεν καὶ δὲν βραδύνουσι νὰ κάμωσι τὸ πρῶτον χρέος, ὅπερ ἀκολουθεῖ καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον, καὶ μετ' οὐ πολὺ νὰ ἦνε παραδεδόμένοι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος τοκογλύφου.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκοῦσι ταῦτα. Ὁ ἔχων ὀφθαλμοὺς βλέπει, ὅτι ἐνταῦθα δύο τινὰ εἶνε ἀναγκαῖα· πρῶτον ἡ τέχνη τοῦ διὰ μικρῶν μέσων ἐξοικονομεῖν τὰς ἀνάγκας, καὶ δεύτερον ἡ σταθερὰ θέλησις, ὅπως ἀποφεύγωμεν πάσας τὰς ἐκ τῶν κακῶν ἡμῶν ἔξεων ἀπορρεούσας δαπάνας καὶ νὰ περιορίζωμεν τὰς μόνον τὸν ἐγωϊσμὸν ἡμῶν καὶ τὴν πρὸς τὸ κατ' ἐπίφασιν κλίσιν θεραπευούσας ὀρέξεις. Ἀλλὰ διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἔχομεν πρωτίστως ἀνάγκην καλῆς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως, σκοπούσης νὰ βελτιώσῃ κυρίως τὴν ἔκθεσμον ταυτην κατάστασιν τῶν κοινωνικῶν ἡμῶν σχέσεων.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ.

(*Διήγημα.*) (*συνέχεια.*)

XVIII.

Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ τετραδίου εἶχε μὲ παράξει κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ἡ ἐντύπωσις, ἣν εἶχε μοὶ ἐμποιήσει ἡ ἐπίσκεψις τῆς Σουσσάνας, ἦτο τόσον μεγάλη, ὥςτε ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθην καὶ τῇ ἐπαύριον ἠγέρθην λίαν ἐνωρὶς καὶ δι' ἰδιαιτέρου ταχυδρόμου ἔστειλα ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Φουστώφ, ἐν ᾗ τὸν ἐξώρκιζον ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μόσχαν, διότι ἡ ἀπουσία του ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὰς χειρίστας συνεπείας. Τῷ ἔδιδον ἐπίσης νὰ ἐννοήσῃ ὅτι συνδιελέχθην μετὰ τῆς Σουσσάνας καὶ ὅτι αὐτὴ μοὶ ἐνεπιστεύθη ἓν τετράδιον. Ἀφ' οὗ ἔστειλα τὴν ἐπιστολὴν ἐπέστρεψα οἴκαδε καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν ἐξῆλθον καὶ ἀδιακόπως ἀνελογιζόμην τί ἠδύνατο ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ κυρίου Ῥὰτς νὰ συμβαίνῃ. Ὁ ἴδιος νὰ ὑπάγω ἐκεῖ, δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ ἀποφασίσω. Παρετήρουν ὅμως ὅτι ἡ θεία μου εὑρίσκετο ὑπὸ τὸ κράτος διαρκοῦς ταραχῆς καὶ ἀνὰ πᾶσαν ὥραν κατεκαπνίζετο. Ἡ ἐπίσκεψις μιᾶς ἀγνώστου κυρίας καὶ μάλιστα εἰς τόσῳ προκεχωρηκυῖαν ὥραν δὲν ἔμεινεν ἄγνωστος εἰς αὐτήν. Ἡ φαντασία της λοιπὸν ἀμέσως ἔπλασε μίαν χαίνουσαν ἄβυσσον, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς ὁποίας ἐγὼ ἱστάμην ἕτοιμος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ κατακρημνισθῶ. Ἐξακολουθητικῶς ἐστέναζε καὶ παρεπονεῖτο κατ' ἰδίαν καὶ ἀπήγγελλε χαμηλοφώνως γαλλικὰ ἀποφθέγματα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποστηθίσει ἔκ τινος χειρογράφου βιβλιαρίου, φέροντος τίτλον „Extraits de lectures". Καὶ τῷ ἑσπέρας ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης μου τὸ ἔργον τοῦ de Gerando καὶ μάλιστα ἀνεῳγμένον εἰς τὸ κεφάλαιον „Περὶ τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν τῶν παθῶν". Τὸ σύγγραμμα τοῦτο κατὰ διαταγὴν φυσικῆς τῆς θείας μου τὸ εἶχε φέρει εἰς τὸ δωμάτιόν μου μία τῶν γεροντοτέρων φιληνάδων της. Αὐτὴ ητο μία πολὺ αἰσθηματικὴ καὶ ῥωμαντικὴ μάλιστα, ἀλλ' ἤδη παραπολὺ ὥριμος παρθένος, τὴν ὁμοίαν ἡμεῖς μεταξύ μας τὴν ἀπεκαλοῦμεν „Σωσσίτζαν" καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἔκτακτον αὐτῆς ὁμοιότητα πρὸς ἓν ὁμώνυμον κυνάριον.

Ὅλην τὴν ἑπομένην ἡμέραν διῆλθον ἐν μεγάλῃ στενοχωρίᾳ, καραδοκῶν μήπως ἔλθῃ ὁ Φουστώφ, ἢ μήπως στείλῃ ἐπιστολήν, ἢ μήπως τέλος λάβω εἰδήσεις παρὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ . . . ἂν καὶ ἀκριβῶς ἐκ τοῦ μέρους τούτου τοιοῦτό τι δὲν ἠδυνάμην νὰ περιμένω. Πολὺ φυσικώτερον θὰ ἠδύνατο νὰ προϋποθέσῃ ἡ Σουσσάνα, ὅτι ἐγὼ ἤθελον τὴν ἐπισκεφθῆ. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶχον τὴν γενναιότητα νὰ τὴν ἐπανίδω χωρὶς νὰ ἔχω προηγουμένως συνομιλήσει μετὰ τοῦ Φουστώφ. Ἀνεπόλησα πάλιν εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς ἐκφράσεις, ἃς εἶχον μεταχειρισθῆ ἐν τῇ ἐπιστολῇ . . . καθὼς μοὶ ἐφαίνετο ὅλαι ἦσαν ἀρκετὰ νευρώδεις καὶ αὐστηραὶ . . . . Τέλος τὸ ἑσπέρας ἐνεφανίσθη καὶ ὁ Φουστώφ.

XIX.

Εἰςῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου μὲ τὸ ἰδιάζον εἰς αὐτὸν ταχὺ ἐκεῖνο, ἀλλ' ὄχι ἐσπευσμένον βῆμα. Τὸ πρόςωπόν του ἐδείκνυε μεγάλην ὠχρότητα καὶ ἴχνη καμάτου ἐκ τοῦ ταξειδίου, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀναποφασίστου, τῆς περιεργείας, τῆς δυςαρεσκείας . . . . αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν συνήθη τῶν πραγμάτων πορείαν ἦσαν εἰς αὐτὸν ὅλως ξένα. Ὥρμησα πρὸς αὐτόν, τὸν ἠσπάσθην, τῷ ηὐχαρίστησα ἐκ καρδίας ὅτι συνεπείᾳ τῆς ἐπιστολῆς μου ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ, τῷ ἀφηγήθην δι' ὀλίγων λέξεων τὴν συνδιάλεξίν μου μετὰ τῆς Σουσσάνας καὶ τῷ ἐνεχείρισα τὸ τετράδιόν της.

Ἐπροχώρησε πρὸς τὸ παρόθυρον, πρὸς τὸ ἴδιον παράθυρον παρὰ τὸ ὁποῖον εἶχε καθήσει πρὸ δύο ἡμερῶν ἡ Σουσσάνα καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ χωρὶς οὐδὲ μίαν λέξιν ν' ἀποτείνῃ πρὸς ἐμέ. Ἀπεσύρθην ἀμέσως εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν τοῦ δωματίου καὶ ἐδοκίμασα ν' ἀναγνώσω βιβλίον τι. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν ἔβλεπον ἄνωθεν τῆς ἄκρας τοῦ βιβλίου τὸν ἀναγινώσκοντα Φουστώφ.

Κατ' ἀρχὰς ἀνεγίνωσκεν ἀρκετὰ ἡσύχως. Ἠρκεῖτο μόνον νὰ τρίβῃ καὶ νὰ περιστρέφῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν ἄκραν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ μύστακος. Εἶτα ὅμως κατεβίβασε τὴν χεῖρα, ἔκλινε πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ δὲν ἐκινεῖτο πλέον. Οἱ ὀφθαλμοί του διέτρεχον ἀστραπηδὸν τὰς γραμμάς· τὸ στόμα του εἶχεν ἀνοιχθῆ ὀλίγον. Ἀφ' οὗ ἀνέγνωσε μέχρι τέλους τὸ τετράδιον, τὸ ἔστρεψεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, τὸ παρετήρησε πανταχόθεν,

συνωφρυώθη, ἤρχισεν ἐκ νέου νὰ ἀναγνώσκῃ καὶ τὸ διέτρεξεν ἐκ δευτέρου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Τότε ἠνωρθώθη, ἔθηκε τὸ τεῦχος εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ προέβη πρὸς τὴν θύραν, ἐστράφη ὅμως πάλιν ὀπίσω καὶ ἔμεινεν ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου.

— Λοιπὸν τί προτίθεσαι νὰ κάμῃς; ἤρχισα χωρὶς νὰ περιμένω τί ἤθελεν αὐτὸς εἰπεῖ.

— Τὴν ἠδίκησα, εἶπεν ὁ Φουστῶφ ὑποκώφως. Ἐφέρθην ἀνοήτως . . . ἀσυγγνώστως, δογμιχωτικῶς. Ἐπίστευσα εἰς αὐτὸν . . . τὸν Βίκτωρα.

— Πῶς! ἀνέκραξα. Εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον Βίκτωρα, τὸν ὁποῖον σὺ τόσον περιφρονεῖς; Καὶ τί ἠμπόρεσεν αὐτὸς νὰ σοὶ εἴπῃ;

Ὁ Φουστῶφ ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας καὶ ὑπεχώρησεν ὀλίγον. Τὸ ἔβλεπον ὅτι ἠσχύνετο.

— Ἐνθυμεῖσαι, εἶπε μετά τινος στενοχωρίας, ὅτι αὐτὸς ὁ Βίκτωρ . . . ἀνέφερε περὶ μιᾶς συντάξεως. Ἡ ἀπαισία αὐτὴ λέξις μοὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ κεφάλι. Ἐξ αὐτῆς προῆλθον ὅλα ταῦτα. Τῷ ἐζήτησα ἐξηγήσεις . . . καὶ τότε αὐτὸς μοὶ εἶπε . . . .

— Λοιπόν; . . .

— Μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ γέρων ἐκεῖνος . . . πῶς ὀνομάζεται τέλος; . . . ἐκεῖνος ὁ Κολτόβσκης ἔδωκεν εἰς τὴν Σουσσάναν αὐτὴν τὴν σύνταξιν, διότι . . . . διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον . . . νὰ . . . τέλος ὡς ἀμοιβήν.

Συνέκρουσα τὰς χεῖρας.

— Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπίστευσες! ἀνεφώνησα.

Ὁ Φουστῶφ ἐκρέμασε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους.

— Ναί, τὸ ἐπίστευσα . . . Διηγήθη προςέτι ὅτι αὐτὴ καὶ μὲ τὸν νέον . . . Ἐνὶ λόγῳ ἡ συμπεριφορά μου εἶνε ἀδιαιολόγητος!

— Καὶ ἀνεχώρησες διὰ νὰ διακόψῃς πᾶσαν σχέσιν;

— Μάλιστα· αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον μέσον . . . εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἐφέρθην ἀνοήτως . . . . ἠλιθίως, γελοίως, προςέθηκε.

Ἐσιωπήσαμεν ἀμφότεροι. Καὶ οἱ δύο ἠσθανόμεθα ὅτι ἑ ἕτερος ἐξ ἡμῶν ἐντρέπετο. Δι' ἐμὲ ὅμως τὸ πρᾶγμα ἦτο κάπως εὐκολώτερον· δὲν ἐντρεπόμην τοὐλάχιστον διὰ τὸν ἑαυτόν μου.

XX.

— Θὰ ἔσπανον τώρα τὰ κόκκαλα αὐτοῦ τοῦ Βίκτωρος, εἶπεν ὁ Φουστῶφ τρίζων τοὺς ὀδόντας του, ἂν δὲν ἤμην ἠναγκασμένος νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι ἔνοχος. Τώρα ἐννοῶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἐνηργήθη ὅλη αὐτὴ ἡ κακοήθεια· διὰ τοῦ γάμου τῆς Σουσσάνας θὰ ἔχανον τὴν σύνταξίν των . . . . οἱ πρόςτυχοι παλῃάνθρωποι!

Τὸν ἔλαβον ἀπὸ τῆς χειρός.

— Ἀλέξανδρε, τὸν ἠρώτησα· ἐπῆγες νὰ τὴν ἴδῃς;

— Ὄχι, διότι ἅμα ἔφθασα ἀμέσως ἦλθον πρὸς σέ. Αὔριον θὰ ὑπάγω ἐκεῖ . . . . αὔριον τὸ πρωΐ. Αὐτὸ θὰ μοῦ τὸ πληρώσουν πολὺ ἀκριβά.

— Καὶ σὺ . . . βέβαια τὴν ἀγαπᾷς, Ἀλέξανδρε;

Ἡ ἐρώτησίς μου αὕτη ἐφάνη ὅτι προςέβαλε τὸν Φουστῶφ.

— Ἐννοεῖται καὶ τὴν ἀγαπῶ. Τὴν ἔχω μέσα 'στὴν καρδιά μου.

— Εἶνε λαμπρό, χαριτωμένο κορίτσι . . . . .

Ὁ Φουστῶφ ἔκρουσεν ἀνυπομόνως τὸν πόδα.

— Αἴ δά . . . . καὶ τί λοιπὸν μὲ θεωρεῖς: Ἤμην ἕτοιμος νὰ τὴν συζευχθῶ καὶ εἶμαι καὶ τώρα ἀκόμη. Ἐσκέφθην ἤδη περὶ τοῦ πράγματος ὡρίμως, ἂν καὶ αὐτὴ εἶνε μεγαλιτέρα μου κατὰ τὴν ἡλικίαν.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν μοὶ ἐφάνη ὡςὰν μία ὡχρὰ γυναικεία μορφὴ στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν της νὰ ἐκάθητο ἔμπροσθεν τοῦ παραθύρου. Τὰ κηρία εἶχον καῆ μέχρι τέλους καὶ σκότος ἐπεκράτει εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐφρικίασα καὶ προςήλωσα τὰ βλέμματά μου πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ φυσικῶς τίποτε δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ παράθυρον, ἀλλὰ παράδοξόν τι αἴσθημα, κρᾶμά τι φρίκης, μελαγχολίας καὶ θλίψεως εἶχέ με καταλάβει.

— Ἀλέξανδρε! εἶπον ἐν στιγμιαίᾳ ἐξάψει· σὲ παρακαλῶ, σὲ ἐξορκίζω νὰ τρέξῃς ἀμέσως εἰς τοῦ Ῥάτς, νὰ μὴ τὸ ἀναβάλῃς μέχρι τῆς αὔριον! Μία ἐσωτερική φωνὴ μοὶ λέγει, ὅτι εἶνε ἀνάγκη ἀπαραίτητος σήμερον νὰ ἴδῃς τὴν Σουσσάναν!

Ὁ Φουστῶφ ἐκίνησε τοὺς ὤμους.

— Ἔλα τώρα καὶ σὺ τί ἔχεις; Ἡ ὥρα πλέον εἶνε ἕνδεκα καὶ εἰς τοῦ Ῥάτς ὅλοι θὰ κοιμῶνται.

— Δὲν πειράζει . . . πρὸς Θεοῦ, πήγαινε! Ἔχω μίαν προαίσθησιν . . . . σὲ παρακαλῶ, ἄκουσέ με! Πήγαινε ἀμέσως, πάρε μίαν ἅμαξαν . . . .

— Τρελλὸς εἶσαι! ἀπήντησεν ἀπαθῶς ὁ Φουστῶφ. Διὰ τί νὰ ὑπάγω τώρα; Αὔριον τὸ πρωὶ θὰ ἦμαι ἐκεῖ καὶ ὅλα τὰ πράγματα ἐξηγοῦνται.

— Συλλογίσου ὅμως, Ἀλέξανδρε, ὅτι ἀνέφερε τὸν θάνατον . . . . ἔλεγεν ὅτι δὲν θὰ τὴν ἐπανεύρῃς μεταξὺ τῶν ζώντων . . . . Καὶ ἂν ἔβλεπες τὸ πρόςωπόν της! Σκέφθητι, λάβε ὑπ' ὄψιν πᾶν ὅ,τι τὴν ἠνάγκασεν, ὥςτε ν' ἀποφασίσῃ νὰ ἐπισκεφθῇ ἐμέ . . . .

— Αὐτὴ εἶνε ἐκκεντρικὸν πλάσμα, εἶπεν ὁ Φουστῶφ ἐπανακτήσας κατὰ τὰ φαινόμενα πᾶσάν του τὴν ἀταραξίαν. Ὅλαι αἱ νεάνιδες ἔτσῃ εἶνε . . . ἂν δὲν ὑπερενίκησαν ἀκόμη τὰ πρῶτα κρούσματα. Σὲ διαβεβαιῶ ὅτι αὔριον ὅλα θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν τάξιν. Ἕως τότε ὑγίαινε. Εἶμαι κουρασμένος καὶ σὺ ὁ ἴδιος νυστάζεις.

Ἔλαβε τὸν πῖλόν του καὶ ἐγκατέλειψε το δωμάτιόν μου.

— Μοὶ ὑπόσχεσαι ὅμως ὅτι ἀμέσως θὰ ἔλθῃς ἐδῶ καὶ θὰ μοὶ διηγηθῇς τὰ πάντα; ἐφώνησα κατόπιν του.

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι . . . . Καλὴν νύκτα!

Ἔπεσα εἰς τὴν κλίνην, ἀλλ' ἡ καρδία μου ἦτο πλήρης ταραχῆς καὶ ὀργῆς κατὰ τοῦ φίλου μου. Μόλις μετὰ πολλὴν ὥραν μὲ κατέλαβεν ὁ ὕπνος καὶ εἰς τὸ ὄνειρόν μου εἶδον ὅτι μετὰ τῆς Σουσσάνας περιεπλανώμην ἐντὸς ὑπογείων καὶ ὑγρῶν παρόδων καὶ κατηρχόμην μετ' αὐτῆς στενὰς καὶ κατωφερεῖς κλίμακας, καὶ ὁλονὲν βαθύτερον κατεβαίνομεν, ἂν καὶ ἠθέλομεν νὰ φθάσωμεν πάλιν πρὸς τὰ ἄνω εἰς τὸν ἀέρα καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἠκούομέν τινα κατόπιν μας, προςκαλοῦντα ἡμᾶς μετὰ μονοτόνου καὶ παραπονετικῆς φωνῆς.

XXI.

Μία χεὶρ μὲ συνέλαβεν ἀπὸ τοῦ ὤμου καὶ μ' ἔσεισεν ἐπανειλημμένως. Ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς νυκτερινῆς μου λυχνίας εἶδον, ὅτι ἔμπροσθέν μου ἵστατο ὁ Φουστῶφ. Ἐφρικίασα. Ὁ φίλος μου ἐκλονίζετο. Τὸ πρόςωπόν του ἦτο κίτρινον, σχεδὸν εἶχε τὸ χρῶμα τῆς ξανθῆς κόμης του. Τὰ χείλη του ἐκρέμαντο πρὸς τὰ κάτω καὶ οἱ τεθολωμένοι ὀφθαλμοί του ἔβλεπον ἀπλανῶς εἰς τὸ κενόν. Ποῦ εἶχε μείνει τὸ αἰωνίως εὐπροςήγορον καὶ φιλόφρον βλέμμα των; Εἶχον ἕνα ἐξάδελφον ὅςτις ἐξ ἐπιληψίας εἶχε καταντήσει ἠλίθιος . . . τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὁ Φουστῶφ ὡμοίαζε πρὸς τὸν ἐξάδελφόν μου ἐκεῖνον.

Ἠνωρθώθην.

— Τί συνέβη; Θεέ μου, τί ἔχεις;

Δὲν μοὶ ἀπήντησε.

— Μὰ τί ἔγινε λοιπόν, Φουστῶφ; Ὁμίλησον ἐπὶ τέλους! Ἡ Σουσσάνα; . . . .

Ὁ Φουστῶφ ἐφρικίασε.

— Αὐτὴ . . . . ἤρχισε μὲ βραχνὴν φωνὴν καὶ ἐσιώπησε πάλιν.

— Αὐτὴ τί ἔχει; Τὴν εἶδες;

Οἱ ὀφθαλμοί του εἶχον ἀτενῶς προςηλωθῆ ἐπ' ἐμοῦ.

— Αὐτὴ δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Πῶς δὲν ὑπάρχει πλέον . . .;

— Δὲν ὑπάρχει πλέον. Εἶνε νεκρά!

Οἱ ὀφθαλμοί του πάλιν προςέβλεπον ἀπλανῶς εἰς τὸ κενόν.

— Ναὶ νεκρά! Τὸ μεσονύκτιον ἀπέθανε.

— Τὸ μεσονύκτιον! Καὶ τώρα εἶνε; . . . .

— Τώρα εἶνε ἡ ὀγδόη τῆς πρωΐας. Μὲ εἰδοποίησαν. Αὔριον μέλλει νὰ κηδευθῇ.

Ἥρπασα βιαίως τὴν χεῖρά του.

— Μήπως παραλαλῇς, Ἀλέξανδρε; Ἔχεις τὰ λογικά σου;

— Ἐντελῶς μάλιστα, ἀπεκρίθη. Ἅμα τὸ ἔμαθα, ἦλθον ἀμέσως ἐδῶ.

Ἡ καρδία μου ἤμασσε καὶ ἐκ τῆς ὀδύνης τὸ στῆθός μου συνεσφίγγετο μέχρις ἀσφυξίας, ὅπως τοῦτο συνήθως συμβαίνει ὁσάκις πειθώμεθα, ὅτι ἐτελέσθη δυςτύχημά τι χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ τὸ ἀποτρέψωμεν.

— Θεέ μου, θεέ μου! Νεκρά! Νεκρά! ἐπανελάμβανον. Πῶς εἶνε δυνατόν! Καὶ ἔτσῃ αἰφνιδίως! Ἢ μήπως ἄρά γε ηὐτοκτόνησε;

— Δὲν τὸ ἐξεύρω, δὲν τὸ ἐξεύρω, ἐπανέλαβε καὶ ὁ Φουστῶφ. Τίποτε δὲν ἐξεύρω. Μοὶ εἶπον μόνον ὅτι περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀπεβίωσε. Καὶ αὔριον θὰ γίνῃ ἡ κηδεία.

— Περὶ τὸ μεσονύκτιον! διενοήθην. Χθὲς λοιπὸν τὸ ἑσπέρας ἔζη ἀκόμη, ὅτε μοὶ ἐφάνη εἰς τὸ παράθυρον, ὅτε τὸν ἐξώρκιζον νὰ τρέξῃ εἰς τὴν οἰκίαν της . . . .

— Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἔζη ἀκόμη, ὅτε ἔπρεπε νὰ ὑπάγω πρὸς τὸν κύριον Δαμιανὸν Ῥάτς, εἶπεν ὁ Φουστῶφ ὡςὰν νὰ ἐμάντευσε τὰς ἰδέας μου.

— Πόσον τὴν παρενόησεν, ἐξηκολούθησα ἐγὼ σκεπτόμενος κατ' ἰδίαν. Πόσον τὴν παρενοήσαμεν καὶ οἱ δύο ἡμεῖς! Τὴν ἐθεώρει ὡς ἓν ἐκκεντρικὸν πλάσμα . . . ἔλεγεν ὅτι ὅλαι αἱ νεάνιδες ἔτσῃ εἶνε . . . Καὶ τὴν ἰδίαν ἴσως στιγμὴν τὰ χείλη της . . . . Εἶνέ ποτε δυνατὸν ν' ἀγαπᾷ τις κἀνένα καὶ τόσον νὰ μὴ τὸν γνωρίζῃ;

Ἀκίνητος ἵστατο ὁ Φουστῶφ πρὸ τῆς κλίνης μου μὲ κρεμαμένους βραχίονας καὶ ὡς εἰς θάνατον καταδεδικασμένος.

XXII.

Ταχέως ἐνεδύθην.

— Τί σκέπτεσαι, Ἀλέξανδρε, νὰ πράξῃς; τὸν ἠρώτησα.

Ο ΚΟΡΕΥΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

Εἰκὼν τοῦ Ἕλληνος καλλιτέχνου Ν. Γύζη.

Μὲ ἠτένισε μὲ ἀμφιβάλλοντα βλέμματα ὡσὰν νὰ ἠπόρει διὰ τὴν ὅλως ἄκαιρον ἐρώτησίν μου. Καὶ πραγματικῶς τί ἠδύνατό τις πλέον νὰ πράξῃ;

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως ὀφείλεις νὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ, ἤρχισα λέγων. Πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ μάθῃς πῶς τοῦτο συνέβη. Ἴσως διεπράχθη καὶ κἀνὲν κακούργημα. Ὀφείλομεν παρὰ τοιούτων ἀνθρώπων τὰ πάντα νὰ περιμένωμεν . . . . Ὅλη ἡ ὑπόθεσις πρέπει νὰ φανερωθῇ. Ἀναλογίσθητι τί ἐμπεριέχει τὸ τετράδιόν της: ἐν ᾧ περιπτώσει ὑπανδρευθῇ διακόπτεται ἡ σύνταξις, ἐν ᾧ ἂν ἀποθάνω *μεταβαίνει* εἰς τὸν κύριον Ῥάτς. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα σὺ ὀφείλεις νὰ τῇ ἀποδώσῃς τὰς τελευταίας τιμάς, ὀφείλεις ἐπὶ τέλους νὰ τὴν ἀποχαιρετήσῃς!

Καὶ ὡς καλόγνωμος πατήρ, ὡς μεγαλείτερος ἀδελφὸς ἤρχισα νὰ συμβουλεύω τὸν Φουστιώρ. Ἐν μέσῳ ὅλης τῆς φρίκης, τῆς θλίψεως καὶ τῆς ταραχῆς ἀφυπνίσθη αἴφνης ἐν ἐμοὶ αὐτόματόν τι αἴσθημα ὑπεροχῆς ὑπὲρ τὸν Φουστιὼρ — εἴτε διότι τὸν ἔβλεπον ἐμπροσθέν μου καταβεβλημένον, τεταπεινωμένον καὶ ἐκμηδενισμένον ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας του ἐνοχῆς, εἴτε διότι ὁ ἄνθρωπος, ἂν τύχῃ ἅπαξ καὶ προσβληθῇ ὑπό τινος δυστυχήματος, χάνει τὴν ὑπόληψίν του παρὰ τοῖς ὁμοίοις του, οἱ ὁποῖοι κατόπιν πάντοτε πρόχειρον ἔχουσι τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν: „Εἶσαι ἐπὶ τέλους ἐλεεινὸς ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ δὲν εἶχες τὴν δύναμιν ν' ἀποφύγῃς τοιοῦτό τι!" — ἐν συντόμῳ ὁ Φουστιὼρ μοὶ ἐφαίνετο σχεδὸν ὡς παιδίον καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἠσθανόμην ἐγκάρδιον πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐνόμιζον ὅτι ἀπαραίτητος εἶνε ἡ αὐστηρότης. Διὰ τοῦτο τῷ προσέφερα μὲν τὴν χεῖρά μου, ἀλλ' ἔτεινα αὐτὴν ὡς *ἐκ περιωπῆς* πρὸς αὐτόν. Φεῦ, μόνον ἡ συμπάσχουσα τῆς γυναικὸς καρδία εἶνε ἱκανὴ νὰ συλλυπηθῇ τὸν πάσχοντα πλησίον της, χωρὶς συγχρόνως νὰ ῥίπτῃ πρὸς αὐτὸν λοξὰ βλέμματα!

Ἀλλ' ὁ Φουστιὼρ ἐξηκολούθει νὰ μὲ ἀτενίζῃ διὰ τῶν ἀπεσβεσμένων καὶ ἠλλοιωμένων ὀφθαλμῶν του — ἡ ἐξουσία μου ἐπ' αὐτὸν δὲν εἶχε προφανῶς ἐξασκήσει ἐπιρροὴν τινα — καὶ εἰς τὴν ἐπανειλημμένην ἐρώτησίν μου: „Θὰ ὑπάγῃς λοιπὸν ἐκεῖ;" ἀπήντα στερεοτύπως: „Ὄχι, δὲν πηγαίνω!"

— Πῶς εἶνε τοῦτο δυνατόν, σὲ παρακαλῶ! Δὲν θέλεις λοιπὸν νὰ τὸ μάθῃς ὁ ἴδιος: Δὲν θέλεις νὰ πληροφορηθῇς πῶς συνέβη; Ἴσως ἀφῆκε καμμίαν ἐπιστολὴν . . . ἔγγραφόν τι . . . σὲ παρακαλῶ!

Ὁ Φουστιὼρ ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑπάγω, εἶπε μετὰ κόπου. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ σὲ παρακαλέσω . . . . ἀντ' ἐμοῦ , . . . Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ . . . . δὲν ἠμπορῶ . . . .

Ἐκάθησε παρὰ τὴν τράπεζαν· ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν καὶ ἤρχισε πικρῶς νὰ κλαίῃ.

— Ἄχ, ἄχ! ἐθρήνει· ἄχ δυστυχής . . . . καϋμένη Σουσσάνα . . . . Πόσον σ' ἀγ . . . πόσον σ' ἀγαποῦσα . . . ἄχ, ἄχ!

Ἰστάμην πλησίον του καὶ ἐν τούτοις ὀφείλω νὰ εἴπω, ὅτι οἱ ἄνευ ἀμφιβολίας εἰλικρινεῖς αὐτοῦ λυγμοὶ οὔτε τὴν παραμικροτέραν συμπάθειάν μου εἶχον κινήσει. Ἠπόρουν μόνον πῶς ὁ Φουστιὼρ ἠδύνατο νὰ κλαίῃ *τοιουτοτρόπως*, καὶ μοὶ ἐφαίνετο, ὡσὰν *τώρα* νὰ ἠννόουν πόσον μηδαμινός, πόσον μικρόνους ἦτο, καὶ πόσον ἐγὼ εἰς τὴν θέσιν του ὅλως διόλου διαφόρως ἤθελον φερθῆ. Ἂν ὁ Φουστιὼρ ἔμενεν ἥρεμος, ἴσως ἤθελον τὸν ἐβδελυχθῆ, ἴσως ἤθελε μοὶ φανῇ ἀπεχθής, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχανεν ὅμως ἀπὸ τὴν ἐκτίμησίν μου τίποτε . . . . θὰ ἐτήρει τὸ γόητρόν του, θὰ ἦτο δὸν Ζουὰν καὶ θὰ ἔμενε πάλιν δὸν Ζουάν!

Πολὺ ἀργὰ εἰς τὸν βίον — καὶ μόλις μετὰ πολλὰς δοκιμασίας — μανθάνει ὁ ἄνθρωπος νὰ συμπάσχῃ μετὰ τοῦ πραγματικῶς δυστυχήσαντος ἢ πάσχοντος ἀδελφοῦ του καὶ νὰ τείνῃ πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον ἐπίκουρον χεῖρα . . . . . μὲ ταπεινοφροσύνην δηλαδὴ καὶ μὲ καθαρὰν συναίσθησιν τοῦ φυσικοῦ, τοῦ ἀναποφεύκτου σχεδὸν τῆς ἐνοχῆς καὶ χωρὶς ἐν τῷ κρυπτῷ νὰ ἀγάλλεται διὰ τὴν ἰδικήν του ἀρετὴν καὶ δύναμιν.

XXIII.

Μετὰ θάρρους καὶ μεγάλου ζήλου παρεκίνησα τὸν Φουστιὼρ νὰ ὑπάγῃ ἐπὶ τέλους εἰς τοῦ Ῥάτς. Ὅταν ὅμως περὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν ὁ ἴδιος ἐβάδιζον πρὸς τὸ ἴδιον μέρος (ὁ Φουστιὼρ κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελε νὰ πεισθῇ νὰ μὲ συνοδεύσῃ, ἀλλὰ μὲ παρεκάλεσε μόνον νὰ τῷ διηγηθῶ ὅλα καταλεπτῶς), ὅταν εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ ἐφάνη πρὸ τῶν ὀμμάτων μου ἡ οἰκία καὶ εἰς ἓν τῶν δωματίων παρετήρησα τὴν ἀμυδρὰν λάμψιν νεκρικῆς λαμπάδος, κατελήφθην τότε διὰ μιᾶς ὑπὸ μεγάλης στενοχωρίας καὶ ἐπόθουν νὰ ἐπιστρέψω ὀπίσω . . . . Ἀλλ' ὑπερενίκησα τὸν ἑαυτόν μου καὶ εἰςῆλθον εἰς τὸν προθάλαμον. Ἦτο πλήρης καπνοῦ θυμιάματος καὶ ὀσμῆς κηρίων. Εἴς τινα γωνίαν ἵστατο τὸ ἐρυθροβαφὲς καὶ δι' ἀργυροχρόων κροσσῶν ἐστολισμένον στέγασμα τοῦ φερέτρου. Ἐκ τινος δὲ τῶν παρακειμένων δωματίων, τοῦ ἑστιατορίου, ἠκούετο ὁ μονότονος μιννυρισμὸς τοῦ νεωκόρου, ὅμοιος πρὸς βόμβον περιϋπταμένης μελίσσης. Εἰς τὴν θύραν δὲ ἐφάνη τὸ νυσταλέον πρόσωπον τῆς ὑπηρετρίας.

— Ἔρχεσθε βέβαια διὰ νὰ τὴν ἀποχαιρετήσετε; ἐμουρμούρισε χαμαιλοφώνως, δεικνύουσά μοι τὴν θύραν τοῦ ἑστιατορίου.

Εἰςῆλθον. Τὸ φέρετρον ἔκειτο ἐστραμμένον πρὸς τὴν θύραν. Ἡ μέλαινα κόμη τῆς Σουσσάνας συγκρατουμένη ὑπὸ λευκῆς ταινίας καὶ ἐξαπλουμένη ἐπὶ τῶν προεκβαλλόντων θυσάνων τοῦ προςκεφαλαίου, ἐφάνη κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ἐπροχώρησα πλαγίως, ἔκαμα τὸν σταυρόν μου, ὑπεκλίθην ἐδαφαιώς καὶ ἤγειρα τὰ βλέμματα . . . . Θεέ μου! Ὁποῖον θέαμα λυπηρόν!

Ἡ ταλαίπωρος! Καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος ἀκόμη δὲν εἶχε δείξει πρὸς αὐτὴν συμπάθειάν τινα. Περὶ χάριτος οὔτε κἂν νὰ ἀναφέρω θέλω τι, ἀλλ' ἀκόμη δὲν τῇ εἶχε δώσει ἐκείνην τοὐλάχιστον τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰρήνης, τῆς συγκινητικῆς ἐκείνης καὶ διαλλακτικῆς γαλήνης, τὴν ὁποίαν τόσον συχνὰ παρατηροῦμεν εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν θανόντων. Τῆς Σουσσάνας τὸ μικρόν, μελαγχροινὸν καὶ σχεδὸν ὑπόμελαν πρόςωπον μ' ἐνεδύμιζε τὰς παναρχαίας εἰκόνας τῶν ἁγίων — καὶ ποίαν ἔκφρασιν εἶχεν ἡ μορφὴ αὕτη; Ἔκφρασιν ὡσὰν νὰ εἶχε θελήσει νὰ ἐκπέμψῃ ἀπελπιστικὴν κραυγήν, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέθανε χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐκβάλῃ τῶν χειλέων της τὴν σπαρακτικὴν ταύτην φωνήν. Καὶ αὐταὶ ἔτι αἱ μεταξὺ τῶν ὀφρύων της πτυχαὶ δὲν εἶχον ἀφαιρεθῆ καὶ εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου οἱ δάκτυλοί της εἶχον συγκυρτωθῆ. Ἀκουσίως ἀπέστρεψα τὰ βλέμματά μου, ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς ἐβίασα τὸν ἑαυτόν μου νὰ τὴν παρατηρήσω πάλιν, ἐπὶ μακρὸν καὶ προςεκτικῶς νὰ τὴν ἀτενίσω. Οἶκτος ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν μου. Ἀλλ' ὄχι μόνον οἶκτος. „Αὐτὴ ἡ κόρη ἀπέθανε βίαιον θάνατον, εἶπον κατ' ἰδίαν μετὰ πεποιθήσεως· αὐτὸ δὲν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν."

Ἐν ᾧ ἱστάμην τοιουτοτρόπως καὶ παρετήρουν τὴν νεκρὰν ἑ νεωκόρος, ὅστις κατὸ τὴν εἴςοδόν μου εἶχεν ἐγείρει ὀλίγον τὴν φωνὴν καὶ εἶχε προφέρει φθόγγους τινὰς εὐκρινῶς, μετέπεσε πάλιν εἰς τὸν πρότερον βόμβον του ἀναμιγνύων πολλαχοῦ καὶ διαφόρου μεγέθους χασμήματα. Ὑπεκλίθην δευτέραν φορὰν ἐδαφαιώς καὶ μετέβην εἰς τὸν προθάλαμον. Ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ μὲ ἀνέμενεν ἤδη ὁ κύριος Ῥὰτς ἐνδεδυμένος τὸν ποικιλόχρουν βουχαρικὸν κοιτωνίτην του. Μοὶ ἔκαμε νεῦμα διὰ τῆς χειρὸς νὰ τὸν πλησιάσω καὶ μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ γραφεῖόν του — ὀλίγον ἔλλειψε νὰ εἴπω — εἰς τὴν ληστρικὴν φωλεάν του. Διότι τὸ σκοτεινὸν καὶ στενὸν τοῦτο γραφεῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο πλῆρες ὀξείας ὀσμῆς καπνοῦ, παρεκίνει τὸ πνεῦμα ἀκουσίως νὰ τὸ παραβάλῃ πρὸς φωλεὰν ληστῶν ἢ σαρκοφάγων ζῴων.

XXIV.

— Διάσχισις τῆς καρδίας! Διάρρηξις αὐτῶν τῶν περικαλυμμάτων, αὐτῶν τῶν μικρῶν ὑμένων, αὐτῶν τῶν μεμβρανῶν . . . . . ξεύρετε, αὐτῶν τῶν μεμβρανῶν . . . . . ἤρχισε λέγων ὁ κύριος Ῥὰτς ἅμα ὡς ἐκλείσθη ἡ θύρα. Τί δυςτύχημα! Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἀκόμη τίποτε δὲν εἶχε. Ἔξαφνα ὅμως . . . . ρρρράτς! Ἐσεγίσθηκαν! καὶ ὅλα ἔτση ἐτελείωσαν. Τώρα ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἠπῆ „Σήμερα ἐὰν ἄνθος δροσερός, αὔριο ἔξαφνα νεκρός!" Βέβαια αὐτὸ ἔπρεπε καὶ νὰ τὸ περιμένῃ κἀνένας· καὶ ἐγὼ τὸ ἐπερίμενα πάντοτε. Ὅταν ἤμεθα ἀκόμη εἰς τὸ Ταμπὼρ ὁ ἰατρὸς Γαλιμβόφσκης, Βικέντιος Καζιμίρος Γαλιμβόφσκης . . . . θὰ ἔχετε βέβαια ἀκούσει περὶ αὐτοῦ· διαπρεπὴς νοσολόγος, προςωπικότης, σοφία πρώτης τάξεως . . .

— Τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀκούω σήμερον πρώτην φοράν, παρετήρησα.

— Ἔστω, ἀδιάφορον. Αὐτὸς λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Ῥὰτς κατ' ἀρχὰς χαμηλοφώνως, ἔπειτα ὅμως ὑψόνων ὁλονὲν τὴν φωνήν του καὶ πρὸς ἔκπληξίν μου μὲ καθαρῶς γερμανικὴν προφορὰν· αὐτὸς λοιπὸν πάντοτε μοὶ ἔλεγε: Προςέξατε κύριε Δαμιανὲ Ῥάτς! Προςέξατε ἀγαπητέ μου φίλε! Ἡ θετή σας κόρη ἔχει ὀργανικόν τι νόσημα τῆς καρδίας . . . . . μίαν καρδιακὴν ὑπερτροφίαν! Καὶ ἀπὸ τὸ παραμικρὸν σφάλμα ἠμπορεῖ νὰ συμβῇ δυςτύχημα! Πρὸ πάντων πρέπει ν' ἀποφεύγωνται μεγάλοι ἐρεθισμοὶ . . . . πρέπει νὰ γίνῃ μία ἐνέργεια ἐστὸν νοῦ . . . . — Ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ, εἶνέ ποτε δυνατὸν ἐὲ νέα κορίτσια . . . . . ἐστὸν νοῦ νὰ γίνῃ ἐνέργεια! Χ . . . . χ . . . . χά!

Ὀλίγον ἔλλειψε κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν ὁ κύριος Ῥὰτς νὰ ἐκραγῇ εἰς θορυβώδη γέλωτα, ἀλλ' ἐπρόφθασεν ἐγκαίρως νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ μεταβάλῃ τὸν ἀρξάμενον γέλωτα εἰς βῆχα.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἔλεγεν ὁ κύριος Ῥάτς! Μεθ' ὅλα ὅσα ἐγὼ περὶ αὐτοῦ ἤκουσα! Ἐν τούτοις τὸ ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἂν προςεκλήθη ἰατρός.

— Ἐννοεῖται, ἀπήντησε θορυβωδῶς· ἔχω — δύο ἔχω προςκαλέσει ἀλλὰ τὰ πάντα πλέον ἦσαν „τελειωμένα". Καὶ φανταστῆτε· ἐνόμιζε κάνεὶς ὅτι καὶ οἱ δύο τὰ εἶπανε προηγουμένως. „Καρδιακὴ διάρρηξις!" εἶπεν ὁ πρῶτος. „Διάρρηξις της καρδίας!" ὁ δεύτερος. Μετεχειρίσθησαν τὴν

ἰδίαν λέξιν. Ἐπρότειναν νὰ κάμουν νεκροψίαν· σεῖς ὅμως ἐννοεῖτε . . . ἐγὼ αὐτὸ δὲν ἠμποροῦσα νὰ τὸ ἐπιτρέψω.

— Καὶ αὔριον γίνεται ἡ κηδεία; ἠρώτησα.

— Μάλισα αὔριον· αὔριον θάπτομεν τὸ κακόμοιρο περιστεράκι μας! Ἅμα κτυπήσῃ ἕνδεκα ἡ ὥρα, τὸ λείψανό της θὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ σπῆτι . . . . ἀπ' ἐδῶ θὰ τὸ ὑπάγουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ *Πετεινοπόδαρου* . . . . τὴν ἐξεύρετε; Τί ἀλλοιώτικα εἶνε αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν ῥωσσικῶν σας ἐκκλησιῶν! Θὰ μᾶς τιμήσητε βέβαια διὰ τῆς παρουσίας σας; Δὲν εἴμεθα μὲν ἀκόμη παλαιοὶ γνώριμοι, ἀλλὰ . . . . . τολμῶ νὰ εἴπω . . . . ὁ ἀξιέραστος ὑμῶν χαρακτήρ, τὰ ἔξοχα ὑμῶν αἰσθήματα — —

Ἔσπευσα νὰ νεύσω διὰ τῆς κεφαλῆς εἰς σημεῖον ὅτι ἤμην τῆς αὐτῆς ἰδέας.

— Ἔτση εἶνε! εἶπε μετὰ στόνου ὁ κύριος Ῥάτς· αὐτὸ ἠμοιάζει, καθὼς συνειδίζουν νὰ λέγουν, κεραυνὸ ἀπὸ γαλάζιο οὐρανό!

— Καὶ ἡ Σουσσάνα δὲν εἶπέ τι, δὲν ἀφῆκέ τι πρὸ τοῦ θανάτου της;

— Τίποτε! Οὔτε τὸ ἐλάχιστον! Οὔτε ἕνα κομματάκι χαρτί! Καὶ φανταστῆτε· ὅταν μ' ἐφώναξαν, ὅταν μ' ἐξύπνησαν νὰ τρέξω 'ς αὐτὴν . . . . φανταστῆτε σεῖς ἕνα τέτοιο πρᾶγμα! . . . . ἤτανε πλέον παγωμένη! Αὐτὸ πολὺ μοῦ ἔκοψε τὴν καρδιά· ὅλους μᾶς κατεβύθισεν εἰς βαθεῖαν λύπην. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Φουστιὼρ ἐπίσης θὰ λυπηθῇ πολὺ ὅταν τὸ μάθῃ . . . . . πρὸς τὸ παρὸν δὲν εἶνε εἰς Μόσχαν;

— Διά τινας ἡμέρας πραγματικῶς δὲν ἦτον ἐδῶ . . . . ἤρχισα λέγων.

— Ὁ Βίκτωρ θυμόνει, διότι τὸ ἔλκηθρο πολὺ ἀργεῖ νὰ ἑτοιμασθῇ, μὲ διέκοψεν εἰςελθοῦσα ἡ ὑπηρέτρια — αὐτὴ ἐκείνη, τὴν ὁποίαν συνήντησα εἰς τὸν προθάλαμον εἰςερχόμενος. Τὸ εἰςέτι νυσταλέον πρόςωπόν της μοὶ ἐπροξένησεν ἤδη μεγάλην ἐντύπωσιν, διότι εἶχε καὶ τὴν ἔκφρασιν ἐκείνην θρασείας ἀγροικίας, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν εἰς τοὺς ὑπηρέτας, ὁσάκις οὗτοι γνωρίζουσιν ὅτι οἱ κύριοί των ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτῶν καὶ δὲν θὰ τολμήσωσιν οὔτε νὰ τοὺς τιμωρήσωσιν οὔτε νὰ τοὺς ἐπιπλήξωσι.

— Ἀμέσως, ἀμέσως, ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ ὁ κύριος Ῥάτς. Ἐλεονώρα! Λενόρα! Λενάκι! Λάβετε, παρακαλῶ, τὸν κόπον νὰ παρουσασθῆτε!

[*Κατὰ τὸν Τουργένιεφ.*] (*ἕπεται συνέχεια.*)

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗΣ.

Ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κατείχετο ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ θραύσῃ τὰ φυσικὰ δεσμά, ἅτινα κατέχουσιν αὐτὸν δέσμιον ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, καὶ αἰωρούμενος εἰς τὸν αἰθέρα νὰ κινῆται ἐλευθέρως ὑπεράνω ὀρέων καὶ κοιλάδων ὑπὸ τὸν γλαυκὸν οὐρανόν. Ὁ πόθος οὗτος φαίνεται, οὕτως εἰπεῖν, ἐγκατοπτριζίμενος ἐν τῇ μυθολογίᾳ πάντων τῶν λαῶν, ὧν ἡ φαντασία ἐδημιούργησεν ἀνθρώπινα ἢ ὑπεράνθρωπα ὄντα πτερωτά, θεοὺς ἢ ἥρωας φερομένους ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Ἐκ τῆς ἐμφύτου ταύτης ἐπιθυμίας, ἥτις αἰωνίως θὰ ὑπάρχῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ἐξηγοῦνται καὶ αἱ τοσάκις ἀπὸ χιλιετηρίδων ἤδη ἐπαναληφθεῖσαι προσπάθειαι πρὸς εὕρεσιν μέσου τῆς διὰ τῶν ἀέρων πορείας, προσπάθειαι, ὧν ἡ ἀποτυχία οὐδέποτε θὰ ἀποθαρρύνῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐν τῇ τολμηρᾷ αὐτοῦ ἐπιχειρήσει.

Διὰ τοῦτο προσεπάθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ μιμηθῶσι τὴν πτῆσιν τῶν πτηνῶν. Ὁ Ἑλληνικὸς μῦθος παριστᾷ τὸν πολυμήχανον Δαίδαλον κατασκευάζοντα πτέρυγας καὶ ἀφιπτάμενον μετὰ τοῦ δυστυχοῦς υἱοῦ του Ἰκάρου ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ζηλοτύπου Μίνως. Ὁ Ταραντῖνος Ἀρχύτας λέγεται ὅτι κατεσκεύασε ξυλίνην περιστεράν, εἰς ἣν προσεπάθει νὰ ἐμφυσήσῃ ζωήν. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ῥωμαϊκῇ ἀρχαιότητι, κατὰ τὸν μεσαιῶνα, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις πολλάκις ἐπανελήφθησαν αἱ ἀπόπειραι αὗται, ἀλλ' ἄνευ σπουδαίου τινὸς ἀποτελέσματος.

Μόλις περὶ το τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤρξαντο νὰ μεταβάλλωνται ῥιζικῶς αἱ μέχρι τότε ἐπικρατοῦσαι περὶ τῆς πτήσεως θεωρίαι ἐπὶ τῇ βάσει ἐκπληκτικῆς τινος ἐφευρέσεως. Οἱ ἀδελφοὶ **Montgolfier**, χαρτοποιοὶ ἐν Annonay, συνέλαβον τὸ σχέδιον νὰ κατασκευάσωσι τεχνητὰς νεφέλας, καὶ πρὸς τοῦτο κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1782 ἐπλήρωσαν θερμοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος κενὴν σφαῖραν ἐκ χάρτου, ἥτις πρὸς μεγάλην των χαρὰν ἤρξατο ἀμέσως ἀνερχομένη εἰς ὀρκετὸν ὕψος. Τῇ 19. Σεπτεμβρίου 1783 ἐξετέλεσαν ἐν τῇ γαλλικῇ αὐλῇ ἐνώπιον μεγάλου πλήθους ἀνθρώπων δεύτερον πείραμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιτυχία ἔθηκεν ὅλως νέας βάσεις εἰς τὴν ἀεροστατικήν. Ἡ ἀρχή, ἐφ' ἧς βασίζεται ἡ ἐφεύρεσις αὕτη τῶν ἀδελφῶν **Montgolfier** ἦτο ἤδη γνωστὴ καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ὁ φυσικὸς νόμος, καθ' ὃν ἀντικείμενα, ἐλαφρότερα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, κατ' ἀνάγκην ἀνυψοῦνται ἦτο ἐπίσης γνωστὸς εἰς τοὺς φυσικούς, ὡς ὁ νόμος, δυνάμει τοῦ ὁποίου τεμάχιον ξύλου βυθισθὲν εἰς τὸν πυθμένα ἀγγείου πλήρους ὕδατος ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, μόλις ἀφεθῇ ἐλεύθερον. Εἶχον γείνῃ μάλιστα καὶ εἰς προηγουμένους χρόνους διάφοροι προτάσεις πρὸς κατασκευὴν τοιούτων ἀεροστάτων καὶ ἀναφέρομεν μόνον, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1775 ὁ Δομινικανὸς μοναχὸς Galien ἐν Avignon εἶχε συλλάβει τὸ σχέδιον νὰ κατασκευάσῃ μεγάλην ἐκ λεπτοῦ ξύλου κιβωτὸν καὶ πληρώσει αὐτὴν ἐλαφροῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ ἑπομένως ἀραιοτέρων τῆς ἀτμοσφαίρας στρωμάτων, ὅπως μεταχειρισθῇ αὐτὴν πρὸς μεταβίβασιν ὁλοκλήρων στρατῶν. Ἀκόμη κατὰ τὸ ἔτος 1783 ὑπερέβη τὴν ἐφεύρεσιν τῶν ἀδελφῶν **Montgolfier** ἑτέρα ἐφεύρεσις τοῦ φυσικοῦ Charles, ὅστις κατεσκεύασε μεγάλην σφαῖραν ἐκ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, δι' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ ἔξωθεν ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ, ἐπλήρωσεν αὐτὴν ἐλαφροῦ ἀερίου καὶ προσήρτησεν εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ εἰσέτι ἐν χρήσει δικτύου λέμβον. Μετ' οὐ πολὺ ἐβεβαιώθησαν, ὅτι τὸ ἀερόστατον ἠδύνατο μὲν νὰ ἀνέρχηται εἰς ἀρκετὸν ὕψος καὶ νὰ καταβαίνῃ κατόπιν εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλά, παντελῶς ἀδύνατον νὰ κυβερνηθῇ, ἦτο ἁπλοῦν παίγνιον τῶν ἀνέμων παρασυρόμενον ὑπὸ τῆς ἐλαχίστης πνοῆς, καὶ οὕτως ἡ σπουδαιότης τῆς ἐφευρέσεως ταύτης καθ' ἑκάστην ἐσμικρύνετο εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἐπιστημόνων, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἐθεωρήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον αὐτόχρημα ὀπισθοχώρησις ἐν τῇ αεροναυτικῇ. Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἀνεφάνησαν νέοι ἐφευρέται, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ σχέδιά των οὔτε τὴν πτῆσιν τῶν πτηνῶν οὔτε τὸ σφαιρικὸν ἀερόστατον ἐλάμβανον ὑπ' ὄψιν, ἀλλὰ προσεπάθουν κατὰ φυσικους νόμους νὰ κατασκευάσωσι μηχανὴν κινουμένην ὑπὸ φυσικῆς ἢ μηχανικῆς δυνάμεως.

Ἡ νέα αὕτη σχολὴ ἔλαβε δύο διευθύνσεις: οἱ ὀπαδοὶ τῆς μιᾶς συνίστων τὴν χρῆσιν στερεῶν, κεκλιμένων ἐπιπέδων, ἅτινα κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν κινούμενα, ἔμελλον νὰ ἀναβιβάζωσι τὸ ἀεροπόρον πλοῖον: οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἑτέρας ἐζήτουν νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ εἰς τὴν ἀεροναυτικὴν τὴν ἐν τῇ θαλασσοπορίᾳ μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐφαρμοσθεῖσαν ἀρχὴν τῆς ἕλικος.

Ἐπὶ τῆς πρώτης θεωρίας τῶν κεκλιμένων ἐπιπέδων βασίζεται καὶ ἡ ἁπλουστάτη ἐκ χάρτου μηχανή, ἥτις χρησιμεύει ὡς παιγνίδιον εἰς τὰ παιδία, ἡ καλουμένη κοινῶς ἀετός. Ἐνῷ ἡ κεφαλὴ τῆς μηχανῆς ταύτης κινεῖται διὰ τοῦ

ἀέρος μὲ ὡρισμένην ταχύτητα καὶ ὑπὸ ὡρισμένην γωνίαν (σχηματιζομένην ἐκ τοῦ νήματος καὶ τοῦ ἐδάφους), συμπιέζεται ὁ ἀετὸς καὶ ἐμποδίζεται διὰ τῆς ἀντιστάσεως τοῦ ἀέρος ἡ πτῶσις αὐτοῦ. Ἡ ἀντίδρασις αὕτη παράγεται εὐκολώτερον, ὅταν κινῶμεν τὸν ἀετὸν ἐναντίον τοῦ ἀνέμου, καὶ ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διατὶ ὁ ἀετὸς ἀνυψοῦται πάντοτε ἐναντίον τῆς τοῦ ἀνέμου φορᾶς· δύναται δὲ φυσικῶς ν' ἀναρθῇ καὶ κατὰ τὴν φορὰν τοῦ ἀνέμου, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅμως ὅτι ἡ ἰδία του ταχύτης θὰ ἦν μείζων τῆς τοῦ ἀνέμου.

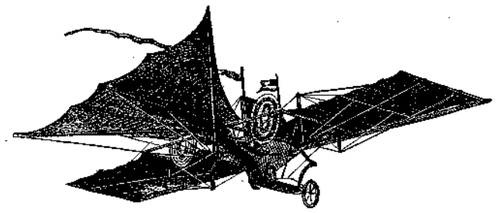

Μηχανὴ ἱπταμένη τοῦ Χένσων.

Τὸ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀξιώματος τούτου κατασκευασθὲν πρῶτον σχέδιον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Χένσων ἐν ἔτει 1843. Τὸ ἀεροπόρον τοῦτο, οἷον φαίνεται ἐν τῇ πρώτῃ τῶν εἰκόνων μας, ἀπελύετο ἀπὸ τῆς κορυφῆς κεκλιμένου τινὸς ἐπιπέδου καί, ἐπ' αὐτοῦ κατακυλινδούμενον, προςέκτα ταχύτητα ἱκανὴν νὰ τὸ κρατήσῃ ἐπί τινα χρόνον μετέωρον εἰς τὸν ἀέρα. Ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν ἀέρα τριβὴ κατ' ἀνάγκην ἠλάττονε τὴν ταχύτητα καὶ ἐπέφερε μετ' ὀλίγον τὴν πτῶσιν τοῦ μηχανήματος, τοῦτο δὲ ἵνα ἀποφύγῃ, προςήρτησεν ὁ Χένσων ἐπ' αὐτοῦ μικρὸν ἀτμοκινητῆρα, ὠθοῦντα τὰς δύο ἑλικοκινήτους πτέρυγας τῆς μηχανῆς. Ἐν τῇ ἀγγλικῇ „Ἐφημερίδι τῶν Τεχνῶν καὶ Ἐπιστημῶν" σύγχρονός τις τοῦ Χένσων ἐδημοσίευσε τὴν ἑξῆς περιγραφὴν τοῦ μηχανήματος τούτου:

„Ἡ συσκευὴ ἀποτελεῖται ἐκ κιβωτοῦ, περιλαμβανούσης τὰ ἐμπορεύματα, τοὺς ἐπιβάτας, τὰς μηχανὰς κτλ. καὶ ἑκατέρωθεν συνδεομένης πρὸς ξύλινον ὀρθογώνιον ἰκρίον ἐπεστρωμένον ὑπὸ μεταξίνου ὑφάσματος. Τὰ ξύλινα ταῦτα σκέλη ἐκτείνονται ἀμφοτέρωθεν τῆς κιβωτοῦ ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ αἱ ἀναπεπταμέναι πτέρυγες πτηνοῦ, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι μένουσιν ἀκίνητα. Ὄπισθεν τῶν πτερύγων κεῖνται δύο κάθετοι ριπιδιοειδεῖς τροχοί, ἐπέχοντες θέσιν ἑλίκων καὶ κινούμενοι ἐν τῷ ἀέρι δίκην ἀνεμομύλου. Ἐπὶ τοῦ ὄπισθεν τῆς κιβωτοῦ εὑρισκομένου ἄξονος εἶνε ἐπίσης προςηρτημένον ἕτερον τρίγωνον ξύλινον σκέλος, ἔχον μορφὴν οὐρᾶς πτηνοῦ καὶ ἐπεστρωμένον ἐπίσης ὑπὸ μεταξίνου ὑφάσματος. Κάτωθεν τῆς οὐρᾶς εὑρίσκεται τὸ πηδάλιον τῆς μηχανῆς καὶ τέλος ἀνὰ μέσον τῶν δύο ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ ἱστῶν εὑρίσκεται ἀναπεπταμένον ἓν μικρὸν ἱστίον."

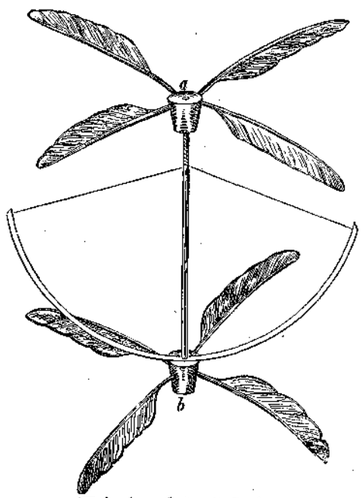

Ἡ ἐναέριος ἕλιξ τοῦ Cayley.

Καὶ ἄλλα ἐγένοντο δοκίμια ἀνάλογα πρὸς τὸ τοῦ Χένσων, ἀλλ' ἀπεδείχθη μετὰ πολλὰ πειράματα, ὅτι οὔτε ἐπὶ θετικῶν βάσεων ἐστηρίζοντο οὔτε παρεῖχον τὴν ἀπαιτουμένην ἀσφάλειαν εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα ἀσχολουμένους.

Ἀλλὰ τὰς μεγαλειτέρας ἐπιτυχίας ἐν τοῖς πειράμασί των εἶδον οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἐναερίου ἕλικος, ἧς τὴν καταλληλίαν πρακτικῶς ἀπέδειξε πρῶτος ὁ Γεώργιος Cayley ἐν ἔτει 1796. Ἐν τῷ σπουδαίῳ συγγράμματι τοῦ Pettigrew. „Περὶ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κινήσεως τῶν ζῴων μετὰ σημειώσεων περὶ τῆς ἀεροπλοΐας" εὑρίσκεται καὶ σύνοψίς τις τῆς διατριβῆς τοῦ Cayley, ἐν ᾗ περιγράφει τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρεθεῖσαν μηχανήν, ἧς καὶ ἡμεῖς σήμερον παρέχομεν τὴν εἰκόνα.

„Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν μου, γράφει ὁ συγγραφεύς, θὰ εὐχαριστηθῶσι μανθάνοντες πῶς μία μηχανὴ δύναται νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν ἀέρα διὰ μηχανικῶν μέσων, διὸ τοῦτο θὰ περιγράψω ἐνταῦθα ἓν τοιοῦτον ἐργαλεῖον, ὅπερ πᾶς ὁ βουλόμενος δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν.

Τὸ a καὶ b εἶνε δύο φελλοί, εἰς ἑκάτερον τῶν ὁποίων τέσσαρα πτερὰ ἐγκολλῶνται ὀλίγον λοξῶς καὶ εἰς ἐναντίαν ἀπ' ἀλλήλων διεύθυνσιν. Ἀπὸ τοῦ φελλοῦ a κατέρχεται ῥομβοειδὴς ῥάβδος ἀπολήγουσα εἰς ὀξεῖαν αἰχμήν, εἰςχωροῦσαν εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ τόξου, τοῦ ἄνωθεν τοῦ φελλοῦ b εὑρισκομένου. Τὸ τόξον δένεται κατόπιν ἀμφοτέρωθεν πρὸς τὸ ἀνώτερον ἄκρον τῆς ῥάβδου καὶ ἡ μικρὰ μηχανὴ κατηρτίσθη. Τὸ σχοινίον δύναται κατόπιν νὰ περιελιχθῇ διὰ τῆς ἀντιστρόφου περιστροφῆς τῶν ἑλίκων, μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ἐλαστικότης τοῦ τόξου, ἔχοντος τὰ ἄκρα πρὸς τ' ἄνω ἐστραμμένα, ἀνελίσσει αὐτὸ πάλιν."

Ἡ ἐνέργεια τῆς ἐναερίου ἕλικος δὲν διαφέρει παντάπασι τῆς τῶν ἀτμοκινήτων ἑλίκων τῶν πλοίων, διότι ἅμα ὡς ἡ ἕλιξ τεθῇ εἰς κίνησιν ἐν τῷ ὕδατι ἐξασκεῖ πίεσιν κατὰ τοῦ ὕδατος, τοῦτο δὲ πάλιν πιέζει τὸ σῶμα τοῦ πλοίου καὶ τὸ ὠθεῖ πρὸς τὰ πρόσω. Κινουμένης ἑπομένως τῆς ἕλικος ἐν τῷ ἀέρι, οὗτος, πιεζόμενος ὑπ' αὐτῆς, πιέζει τὴν ἐφ' ἧς ἡ ἕλιξ εἶνε προςηρτημένη μηχανὴν καὶ ὠθεῖ αὐτὴν καθέτως ἢ ὁριζοντείως. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἐναέριος ἕλιξ πρέπει νὰ κατασκευάζηται ἄλλως παρὰ τὴν ἐν τῷ ὕδατι κινουμένην.

Ἡ ἰδέα τῆς δι' ἑλίκων κινητοποιήσεως τῶν ἀεροστάτων εὗρε πρὸ πάντων ἐν Γαλλίᾳ ἐνθουσιώδεις ὀπαδούς, ἔνθα περὶ τὸ ἔτος 1860 ὁ Nadar, ὁ Pontin d'Amécourt καὶ ὁ de la Landelle κατεσκεύασαν μηχανήματα, αἰωρούμενα εἰς τὰ ὕψη καὶ δυνάμενα νὰ βαστάσωσι καὶ οὐ μικρὰ βάρη. Διὰ τῶν μικρῶν τούτων δοκιμίων ἐνθαρρυνθέντες ἐσχεδίασαν οἱ κύριοι οὗτοι ἐπὶ τοῦ χάρτου μεγαλοπρεπεστάτας μηχανάς, ὧν αἱ μὲν πρὸς τὰ ἄνω πτερυγοειδεῖς ἕλικες ἐπρόκειτο νὰ ὑψώσωσι τὸ ἀερόστατον, αἱ δ' ἐγκαρσίως κείμεναι, νὰ τὸ κινήσωσι πρὸς τὰ ἐμπρός.

Ὡς ἀξίαν τῷ ὄντι περιεργίας παραθέτομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν Ἀναγνωστῶν μας τὴν εἰκόνα ἑνὸς τῶν τοιούτων ἀεροκινήτων. Αἱ διὰ τῶν γραμμάτων m, n, o, p, q, r, s, t σημειούμεναι ἕλικες σκοπὸν ἔχουσιν ἐνταῦθα ν' ἀνυψώσωσι τὴν ὅλην μηχανήν, ἡ δὲ κάτωθεν τοῦ γράμ. t εὑρισκομένη κινεῖ αὐτὴν ὁριζοντείως. Ἅπαντα τὰ πειράματα ταῦτα ἀπέδειξαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι δὲν εἶνε πάντῃ ἀδύνατος ἡ κατασκευὴ μιᾶς οἱαδήτινος, τελείας ὅμως, πτητικῆς μηχανῆς, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐπίσης ὅτι πολὺ ἀπέχομεν ἀκόμη τῆς χρησίμου πραγματοποιήσεως τοῦ σκοπουμένου, ἐφ' ὅσον τὰ εἰς χεῖρας ἡμῶν μέσα εἶνε ἕως τὴν σήμερον ἀτελῆ καὶ ἀπρόςφορα.

Ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον πάλιν ἀνερριπίσθη ἡ παλαιὰ ζέσις πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἀεροστάτου. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων 66 ἀεροπόρα, συναποφέροντα 160 ἐπιβάτας καὶ 3,000,000 ἐπιστολῶν ἐγκατέλειψαν τὴν πολιορκουμένην μητρόπολιν, 361 δὲ περιστεραί, ἃς οἱ ἀεροναῦται εἶχον ἐξαγάγει τῆς αἰχμαλωσίας, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν πόλιν, κομίζουσαι εἰδήσεις ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐπέσπασεν αὖθις τὴν προςοχὴν τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν ὅλων τῶν χωρῶν καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμὴ ἵνα τεθῇ ἐκ νέου τὸ παραμεληθὲν ζήτημα ἐπὶ τοῦ τάπητος. Οἱ πολυπληθεῖς ἤδη ἀναδύοντες ἐφευρέται πολλαπλῶν ἀεροστάτων ὁρμῶνται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅτι δέον διὰ τῶν ἑλίκων ἢ τῶν πτερύγων νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἀεροκίνητον ἰδία ταχύτης, ἰσχυρίζονται δὲ ὅτι, ἀφ' οὗ ἡ ταχύτης τοῦ ἀνέμου μόνον ἐπὶ 26 ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ εἶνε μεγαλειτέρα πέντε μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, ἀερόστατον, ἔχον ἰδίαν ταχύτητα 5—8 μέτρων, δύναται νὰ κινῆται κατ' αὐτῆς τῆς φορᾶς τοῦ ἀνέμου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐξαιρουμένων τὸ πολὺ 8 μόνον ἡμερῶν.

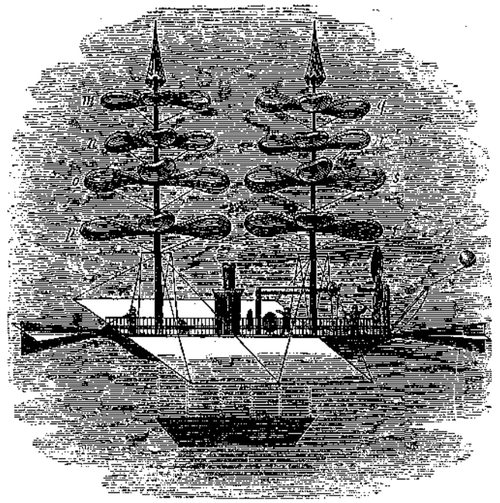

Τὸ ἐναέριον πλοῖον τοῦ de la Landelle.

Τὸ σπουδαιότερον τῶν καὶ πηδάλιον ἐχόντων τούτων ἀεροκινήτων εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Ἑλβετοῦ Χένλαϊν ἐφευρεθέν. Τὸ μηχάνημα τοῦτο, οὗ τὴν εἰκόνα καὶ ἡμεῖς παραθέτομεν, ἔχει σχῆμα ὠοειδές, μῆκος 50 μέτρων καὶ διάμετρον 10 περίπου μέτρων. Μεταξὺ τῆς σκάφης καὶ τῆς σφαίρας ὑπάρχει πλαίσιον, ἐφ' οὗ στηρίζεται τὸ πηδάλιον καὶ ὅπερ πρὸς τούτοις χρησιμεύει διὰ τεσσάρων ἀντηρίδων (v) νὰ συνδέῃ σκάφην τε καὶ σφαῖραν. Ἡ ὄπισθεν τῆς σκάφης ἐναέριος ἕλιξ κινεῖται δι' ἀεριοκινήτου μηχανῆς. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἀπορροφᾷ ἀέριον ἐκ τῆς σφαίρας, ἀναμιγνύει αὐτὸ μετ' ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, τὸ δὲ μῖγμα τοῦτο ἀνάπτεται δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος, παραγομένου ὑπὸ μιᾶς μικρᾶς ἠλεκτρομηχανῆς. Ἡ ἔκρηξις τοῦ ἀερίου παρέχει εἰς τὴν μηχανὴν τὴν ἱκανότητα νὰ κινηθῇ μετὰ δυνάμεως 3—4 ἵππων. Τὰ ἐπὶ τῆς εἰκόνος γράμματα n—n καὶ s—s σημαίνουσιν ἑτέρας τινὰς μηχανάς, δι' ὧν σκοπεῖται ἡ διαρρύθμισις τῶν λοιπῶν λειτουργιῶν τοῦ μηχανισμοῦ.

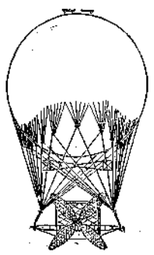

Ἀεροκίνητον τοῦ Χένλαϊν.
(ἐκ τῶν ὄπισθεν.)

Τοιοῦτον ἀεροκίνητον ἔχων ὑπὸ τὴν διάθεσίν του, ἀνῆλθεν ὁ Dupuy de Lôme ἐν ἔτει 1872 ἀπὸ τῶν Βιννεννῶν εἰς τὰ ὕψη. Ἰδίαν κίνησιν εἶχε τὸ ἀερόστατον τοῦτο μόνον 2,82 μέτρων, ἐν ᾧ ἡ ταχύτης τοῦ ἀνέμου ἦτον ἀνωτέρα τῶν 16 μέτρ. κατὰ δευτερόλεπτον. Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις τῷ κατέστη ἀδύνατον ν' ἀνταγωνισθῇ πρὸς τὸ ῥεῦμα τοῦ ἀέρος, κατώρθωσεν ὅμως νὰ διασταυρώσῃ αὐτὸ ὑπὸ γωνίαν 12°. Τοῦτο τὸ περιστατικὸν ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ ἀεροκίνητον εἶνε ἐπιδεκτικὸν μεγαλειτέρας τελειοποιήσεως, ἡμεῖς δὲ περατοῦντες ἐνταῦθα τὰς ἡμετέρας σημειώσεις προτιθέμεθα τὰς πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἀεροστάτου προςπαθείας νὰ ἐκθέσωμεν ἐν προςεχεῖ ἄρθρῳ συναρμολογοῦντες συγχρόνως καί τινας σημειώσεις περὶ τῶν κατὰ πολὺ παλαιοτέρους χρόνους γενομένων ἀεροναυτικῶν πειραμάτων.

Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων, ἅτινα ἀνωτέρω εἴπομεν καὶ ὅσα μέλλομεν ἐν τῷ προςεχεῖ τῆς „Κλειοῦς" τεύχει νὰ προςθέσωμεν, δὲν ἐξηντλήσαμεν βεβαίως τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θέμα, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον ἠθελήσαμεν ὅσον τὸ δυνατὸν εὐλήπτως καὶ συνοπτικῶς νὰ παράσχωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας συστηματικὴν ἔκθεσιν τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ἀεροναυτικῶν πειραμάτων, διακοσμοῦντες συγχρόνως τὴν ἡμετέραν περιγραφὴν καὶ διὰ τῶν οἰκείων ἐπεξηγηματικῶν εἰκόνων.

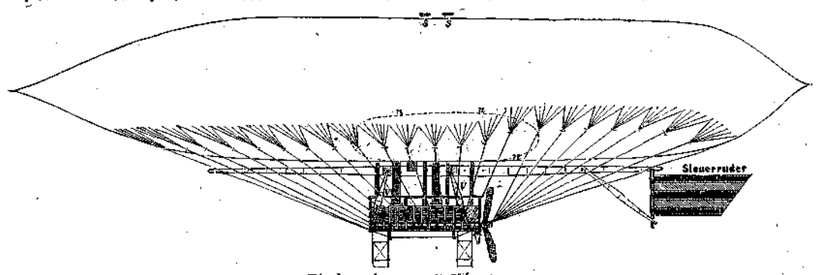

Τὸ ἀεροκίνητον τοῦ Χένλαϊν.

(ἕπεται τὸ τέλος.)

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.

— Ἐθισθέντες οἱ ἡμέτεροι Ἀναγνῶσται ἅπαξ εἰς τὰ λεπτότερα τεχνουργήματα τῆς γερμανικῆς ξυλογραφίας θ' ἀπορήσωσι πιθανῶς διὰ τὴν ἐκλογὴν ἐπεξεργασίας, καθ' ἣν ὑπομνεύομεν σήμερον ἕτερον χαριέστατον ἔργον τοῦ ὁμογενοῦς Καλλιτέχνου Ν. Γύζη. Προλαμβάνοντες ὅμως τοιαύτην ἐσπευσμένην κρίσιν διαβεβαιοῦμεν αὐτούς, ὅτι ἡ ἀναπαραγωγὴ ἑκάστου εἰκονίσματος ὑπὸ τῶν ξυλογραφικῶν ἐργαστηρίων δὲν γίνεται ἐνταῦθα κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις ἢ τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ τυχόντος ἐργάτου, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν ἐπιστασίαν αὐτοῦ τοῦ Καλλιτέχνου, οὗ ἡ γνώμη, τὸ κῦρος καὶ τὰ προνόμια εἶνε σεβαστὰ καὶ ἀναφαίρετα. Ὁ δὲ Ἀνατολίτης *Κουρεὺς* τοῦ κ. Γύζη οὐδὲν ἀπώλεσεν ἐκ τῆς φυσικότητος καὶ τῆς ἄλλης πρωτοτυπίας του, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα διὰ τῶν ἁδρῶν τοῦ τεχνίτου γραμμῶν ἀναδεικνύεται ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ ἁπλότης τοῦ ἁπλουστάτου ὄντως ἐπεισοδίου. Ἡ ὑπόθεσις βεβαίως εἶνε εἰλημμένη ἐκ τῶν μερῶν μας, καὶ ἐν τῷ παραπήγματι τοῦ κουρέως τῆς ἐνορίας ἢ καὶ ἄλου τοῦ χωρίου κουρεύεται, κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἀναμφιβόλως τοῦ ἔτους ὥραν, ὁ προελθὼν ἢ μᾶλλον ἐξαναγκαστικῶς παραπεμφθεὶς ἀγυιόπαις, τοῦ ὁποίου ἡ αἴξηθεῖσα κόμη ὑπερβᾶσα ἤδη τὸν τράχηλον ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Ἡ ἔντασις τῆς προσοχῆς καὶ τῆς δεξιότητος τοῦ καλοῦ γέροντος εἶνε πλέον εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐπιμαρτυροῦσι δὲ τὸ κρίσιμον τῆς ὥρας καὶ οἱ μορφασμοὶ τοῦ μικροῦ, ὅστις παρέκαμφεν ἤδη τὸν ἀριστερὸν πόδα διὰ τοῦ καθίσματος ὡςεὶ ἕτοιμος ν' ἀμυνθῇ κατὰ πάσης λοξοδρομίας τῆς ψαλίδος. Τὰ ἐπικίνδυνα στενὰ τοῦ ἀντιστοίχου ὠτὸς διηυλακώθησαν εὐτυχῶς ἀντὶ ὀλίγων ἀμυχῶν ὑπὸ τοῦ φονικῶς εὐμεγέθους ὀργάνου, πᾶσα δὲ σκέψις τοῦ ἀνυπομόνου θύματος συγκεντροῦται νῦν εἰς τὴν χρονικὴν ἀναμέτρησιν τοῦ ἐπιλοίπου τῆς ἐγχειρήσεως μέρους. Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐδοκίμασεν ἅπαξ ἡ πολλάκις τὴν ἀπερίγραπτον στενοχωρίαν τῆς ἄλλως εὐεργετικῆς ταύτης κομμώσεως, καὶ τὴν ἀνακούφισιν, ἥτις ἐπέρχεται μετὰ τὴν κουρὰν τῆς γυμνωθείσης πλέον κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐλευθερωθέντος σώματος;

— Ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν δὲν ἔλαχεν ὡς κλῆρος ἀπηνὴς εἰς μόνους τοὺς ἡλικιωμένους, ἀλλ' ἡ φύσις ἐνέβαλεν εἰς αὐτὸν καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ὡς καὶ τάξιν ἐμψύχων. Μία τῶν περιεργοτέρων ἐκδηλώσεων τῆς διαρκοῦς ἐγρηγόρσεως τοῦ ἐνστίκτου καταφαίνεται ἐν τῇ πάλῃ τῆς ζωῆς, ἡ δὲ χρῆσις τῆς βίας, τῆς δυνάμεως τοῦ ἰσχυροτέρου, τῆς ἐντόνου διαμαρτυρήσεως — φράσεις ἀπαίσιαι τοῦ καθ' ἡμέραν βίου — ὡς φράσις εἶνε βεβαίως ἄγνωστος εἰς τὰ ζῶα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρᾶγμα. Ἡ ἐκφραστικωτάτη ἐλαιογραφία τοῦ **Frecskay** ἑρμηνεύει δι' ἀστείου παραδείγματος τὴν γνωστὴν ταύτην θεωρίαν. Ἀείμαργον κυνάριον ἀγωνίζεται διὰ τῆς βίας ν' ἀποσπάσῃ τὸ μυζοβάλανον ἀπὸ τοῦ στόματος βρέφους, τὸ ὁποῖον πρὸς ὥρας κατέθεσεν ἐκεῖ ἡ μήτηρ ὑπὸ τὸ θάλπος τοῦ ἡλίου καὶ ἀπεμακρύνθη. Ὁ ἀγὼν εἶνε πεισματώδης, ἀμφίβολος δὲ ἡ ἔκβασις αὐτοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ ἐπικουρικὸν σῶμα τῶν δύο ἄλλων κυναρίων ἔσπευσε τὸ νήπιον νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ βαρὺ πυροβολικόν, τὴν δυνατὴν δηλ. καὶ συχνὴν ἀνατίναξιν τῶν ποδῶν του. Μὲ ὕφος ἀθλοθέτου, οὐχὶ ἀμερολήπτου δυστυχῶς οὐδ' ἀπαθοῦς, παρακολουθοῦσι τὴν πάλην οἱ κυνικοὶ γονεῖς ἐνθαρρύνοντες τοὺς σκύλακας δι' ὑλακῶν καὶ ὁμοίων ἀθεμίτων παρακελευσεων. Ἐν τούτοις ἡ τύχη τοῦ πολέμου φαίνεται εὐνοοῦσα τὸ βρέφος, εἰς ὃ ἐνέπνευσε καὶ τὸ μόνον σωτήριον μέσον, ἤτοι τὸν δυνατώτατον κλαυθμηρισμόν. Ἐννοεῖται, ὅτι τοιοῦτον πολεμιστήριον σάλπισμα ἀντηχεῖ λίαν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὸ φιλόστοργαν τῆς ἐκεῖ που παραμενούσης μητρὸς οὖς, καὶ ὅτι ἡ δύναμις τῆς ἰσχυροτέρας ἀποβαίνει σκληρὰ τιμωρὸς τῆς κυνικῆς ἀναιδείας.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟΝ.

Εὐγενὴς γόνος τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῆς Γερμανίας, ὁ πρίγκηψ Γεώργιος, ἐώρτασεν ἐσχάτως τὴν ἑξηκονταετηρίδα τῶν γενεθλίων του. Υἱὸς τοῦ πρίγκηπος Φρειδερίκου, πρεσβυτέρου ἀνεψιοῦ τοῦ βασιλέως Φρειδερίκου Γουλιέλμου Γ'. διήγαγε τὰ πρῶτα ἔτη τῆς νεανικῆς του ἡλικίας παρὰ τὰς μαγευτικὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου καὶ βραδύτερον τὴν ζωηρὰν αὐτοῦ ἀγάπην πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν φιλολογίαν ἀνέπτυξε περιηγούμενος τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν. Τὰ δραματικὰ αὐτοῦ ποιήματα, ἅτινα κατὰ καιροὺς ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον G. Conrad καὶ τῶν ὁποίων „ἡ Φαίδρα" μάλιστα οὐχὶ μικρᾶς ἔτυχεν ἐπιδοκιμασίας, συνελέχθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τέσσαρας τόμους.

* * *

Ἐπίσημός τις εὐρωπαῖος γνώστης τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τοῦ Σινικοῦ κράτους, ὁ Dr. Legge ἰσχυρίσθη, ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει ὁμαλῶς ἐξακολουθήσῃ προοδεύουσα ἡ συγκοινωνία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην, ἐν ἔτει 1900 θὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ Σινικῇ Αὐτοκρατορίᾳ περὶ τὰ 100 ἑκατομμύρια χριστιανῶν.

* * *

Κατ' αὐτας πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ καὶ ἄλλη συμπληρωματικὴ συλλογὴ ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ Γκαῖτε ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βεϊμάρης, τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο παρακινεῖ ἡμᾶς νὰ παρενθέσωμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς „Κλειοῦς" ὀλίγας σημειώσεις περὶ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῆς Γερμανίας. Μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν ἐν συνόλῳ 7,500 ἐπιστολαὶ τοῦ Γκαῖτε. Ἐκ τούτων αἱ 850 χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς νεαρᾶς τοῦ ποιητοῦ ἡλικίας καὶ διευθύνονται πρὸς τὴν Φρειδερίκην Βέζερ, Σοφίαν Λαρός, Ἰωάνναν Φάλμερ, πρὸς τὸν Σάλτσμαν, τὴν οἰκογένειαν Κέστνερ καὶ τὴν κόμησσαν Στόλβεργ. Ἐπιστολαί, εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν τοῦ ποιητοῦ ἀνήκουσαι μέχρι τῆς ἐξ Ἰταλίας ἐπανόδου του, ὑπελογίσθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν μέχρι τοῦδε 2,200 τὸν ἀριθμόν. Ἐκ τούτων ὅμως τὰ δύο τρίτα τοὐλάχιστον ἀνάγονται εἰς τὴν κυρίαν Στάϊν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ποσόν, σχετικῶς ἐλάχιστον, περιέχει τὴν ἄλλην καὶ λίαν σπουδαίαν ἀλληλογραφίαν τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὴν τρίτην περίοδον, ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Σίλλερ, ἐγράφησαν 1700 ἐπιστολαὶ ἤτοι περὶ τὰς ἑκατὸν καθ' ἕκαστον ἔτος. Ἐκ τούτων αἱ τετρακόσιαι ἀπαρτίζουσι μόνην τὴν πρὸς τὸν ποιητὴν Σίλλερ ἀλληλογραφίαν. Αἱ πλεῖσται ὅμως ἐπιστολαὶ ἐγράφησαν κατὰ τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν περίοδον μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Γκαῖτε καὶ συμποσοῦνται εἰς 2250, απασαι ἐκδεδομέναι. — Ἤδη ἀγγέλλεται, ὅτι προσεχῶς θὰ ἐκδοθῇ καὶ ἑτέρα συλλογή, περιέχουσα ἑτέρας 2000 ἐπιστολὰς ἀνεκδότων, ὥςτε συναριθμουμένων τούτων πρὸς τὰς ἤδη ἐκδεδομένας εὑρίσκομεν, ὅτι ἡ ἀλληλογραφία τοῦ ποιητοῦ τοῦ Φάουστ ἀποτελεῖται ἐκ 10,000 ἐπιστολῶν!!

* * *

Ἡ ἐφορία τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου ἀνέθεσεν εἰς τὴν ἐπιστασίαν τοῦ οἰκείου Ἀναγνωστηρίου τὴν σύνταξιν καταλόγου πάντων τῶν βιβλίων, ὅσα ἀπὸ τοῦ 1880 ἐδωρήθησαν ἢ ἠγοράσθησαν, μετ' οὐ πολὺ δὲ διανέμεται καὶ πωλεῖται τὸ τελειωθὲν τοῦτο ἔργον, οὗ παρόμοιον κατὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἀκριβεστάτην εἰς κλάδους καὶ εἴδη διαίρεσιν δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ βιβλιονομικὴ φιλολογία. Γνωστόν, ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐφορίας τοῦ κ. Ἐ. Δ. Ροΐδου ἐν τῇ Ἐθνικῇ μας Βιβλιοθήκῃ ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν καὶ ἤρχισεν ἐκτελούμενον καὶ παρ' ἡμῖν τὸ σωτήριον τοῦτο ἔργον, πρὸ τριετίας δὲ εἶχε δημοσιευθῆ ὀγκώδης κατάλογος τοῦ θεολογικοῦ τμήματος καὶ ἐξακολουθοῦσι καταρτιζόμενοι καὶ οἱ τῶν λοιπῶν.

* * *

Τὸ μελόδραμα τοῦ μουσουργοῦ Νέσλερ „ὁ Σαλπιγκτὴς τοῦ Σέκιγκεν" παρεστάθη μέχρι τοῦδε εἰς ὅλα τὰ θέατρα τῆς Γερμανίας καὶ ἀπέκτησεν ἐν βραχεῖ χρόνῳ μεγάλην δημοτικότητα, διότι ἡ ὑπόθεσίς του εἶνε καθαρῶς ἐθνικὴ διὰ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ποιητὴς αὐτῆς ἦτον ὁ ἐξοχώτερος των νεωτέρων τῆς Γερμανίας ποιητῶν, ὁ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἀποθανὼν Ἰωσὴφ Βίκτωρ φὸν Σέφελ. Μόνον ἐν βασιλικὸν θέατρον, τὸ τοῦ Μονάχου, δὲν παρέστησε τὸ δημοφιλὲς τοῦτο μελόδραμα μέχρι τοῦδε, λέγεται δὲ ὅτι αἰτία τούτου εἶνε ἡ ἑξῆς: Ὅτε ὁ μελοποιὸς ἦτον ὀλιγώτερον γνωστός, εἶχε προσφέρει εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐν λόγῳ θεάτρου ἓν νέον ἔργον του. Μετ' ὀλίγον ἔλαβεν ὀπίσω τὰ χειρόγραφα, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν παρατήρησιν, ὅτι τὸ θέατρον δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ δεχθῇ εἰς τὴν σκηνήν του τὰ μελοδράματα ὅλων τῶν γερμανῶν μουσουργῶν. Ὁ Νέσλερ ἐκὼν ἄκων ἀπεδέχθη τὴν λίαν σύντομον καὶ ἐκφραστικὴν ταύτην ἄρνησιν καὶ ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος καὶ θεμελιῶν τὸ προσεχὲς ἔνδοξον στάδιόν του. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν πραγματικῶς ἡ δόξα του ἐβαπτίσθη διὰ τοῦ „Σαλπιγκτοῦ τοῦ Σέκιγκεν" καὶ ἅπαντα τὰ γερμανικὰ θέατρα ἔσπευσαν νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ μελοποιοῦ τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως. Ἤλθεν ἑπομένως ἡ σειρὰ καὶ εἰς τὸ ἐν λόγῳ μεγαλώνυμον καθίδρυμα, τοῦ ὁποίου

ἡ διευθυντὴς μάτην ἐπὶ μακρὸν ἀναμείνας τὴν προσφορὰν τοῦ τεχνίτου, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους ὁ ἴδιος ν' ἀποταθῇ πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Νέσλερ, μὴ λησμονήσας τὴν παλαιὰν ἀποποίησιν, ἀπεκρίθη εὐφυῶς, ὅτι δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ παρέχῃ εἰς ὅλα τὰ γερμανικὰ θέατρα τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως τῶν ἔργων του.

* * *

Ἐν Ἰταλικῷ τινι θεάτρῳ συνέβη τὸ ἑξῆς δυσάρεστον ἀπροσδόκητον, χαρακτηρίζον μέχρι τινὸς τὰς σήμερον πανταχοῦ ἐπικρατούσας ἰδέας τῆς ἐπιφυλακτικωτάτης συντηρητικότητος. Τὸ γεγονὸς διεδραματίσθη ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ τῆς διασημοτέρας σκηνῆς. Περίφημός τις ἠθοποιὸς ἐκ Τεργέστης ἐφιλοξενεῖτο κατὰ τὴν παράστασιν ἐκείνην καὶ εἶχεν ἀναλάβει τὸ πρόσωπον τῆς πρωταγωνιστρίας. Εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνισίν της ἐχειροκροτήθη παταγωδῶς, προχήρχετο δὲ νὰ λάβῃ μετὰ τῶν συνήθων χαριεστάτων ὑποκλίσεων μέγαν στέφανον, προσενεχθέντα πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου, ὅτε, δρομαῖοι ἐρώμηησαν ἀπὸ τῶν παρασκηνίων ἀγριώτατοι ἀστυνομικοὶ κλητῆρες καὶ ἥρπασαν ἀπὸ τῶν ἁβρῶν τῆς ἠθοποιοῦ χειρῶν τὸν κάλλιστον ἐκεῖνον στέφανον. Οἱ θεαταὶ ἐξεμάνησαν διαμαρτυρόμενοι δι' ὀργυμῶν, ποδοκροτημάτων καὶ συριγμῶν, κατέπεσε δ' ὠχρὰ καὶ ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἡ δυστυχὴς ὑποκρίτρια. — Ἀλλὰ διατί ὅλα ταῦτα; Διότι ἡ ἠθοποιὸς ἦν Τεργεσταία Ἰταλίς, καὶ ἡ Τεργέστη ὑπὸ τὴν Αὐστρίαν εἶνε ἀφορμὴ πολλῆς ἔχθρας ἀπὸ μέρους τῶν παλαιῶν καὶ φυσικῶν αὐτῆς κτητόρων Ἰταλῶν κατὰ τῶν Αὐστριακῶν, καὶ ὁ προσενεχθεὶς στέφανος ἦν περιδεδεμένος διὰ μαύρων ταινιῶν καὶ ἑπομένως ἐξεδήλου διὰ μυριοστὴν φορὰν αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα θὰ δυσηρέστουν τὸν ἐν τῷ βασιλικῷ θεωρείῳ παριστάμενον πρεσβευτὴν τῆς Αὐστρίας.

* * *

Τὴν παρακμὴν τῆς παρισινῆς ζωηρότητος δεικνύει μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἀπροσδοκήτων συμπτωμάτων καὶ ἡ διαρκὴς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνάπτυλα τῶν πλείστων θεάτρων, χωρὶς ἐπισιδηρῶς ν' αὐξήσῃ ἡ προέλευσις εἰς τάλλα, ἅτινα δημοσίᾳ χορηγίᾳ ἀντέχουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ τέως φιλοθεάμονος ἐκείνου κοινοῦ. Μόνον τὸ „Μέγα θέατρον τῶν Μελοδραμάτων, καὶ τὸ „Γαλλικὸν θέατρον" μετὰ πέντε ἢ ἓξ ἄλλων ἐνθυμίζουσί πως τὴν παλαιὰν θεατρικὴν κίνησιν τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ὁ βίος τῶν γνωστοτέρων καὶ ἐπισημοτέρων ἑκατομμυριούχων τῶν ἡμερῶν μας ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα, ὅτι κατ' αὐτὸν προηγήθη πολλὴ ἐργασία καὶ κατεβλήθησαν ἀληθῶς ὑπεράνθρωποι κόποι διὰ νὰ συναθροισθῶσι τόσα πλούτη, τὰ ὁποῖα ἐπηύξησεν ἀργότερον ἡ φειδὼ καὶ ἡ οἰκονομία.

Ὁ ἐν ἔτει 1869 ἀποθανὼν πλούσιος ἀγγλαμερικανὸς Γεώργιος **Peabody**, ἐπίσημος καταστὰς διὰ τὰ φιλανθρωπικά του αἰσθήματα καὶ τὴν γενναιοδωρίαν του πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς τῆς Ἀμερικῆς εἶχεν εἰπεῖ ποτε ἐν τινι προσλαλιᾷ του πρὸς τοὺς παῖδας ἑνὸς ὑπ' αὐτοῦ συντηρουμένου σχολείου. „Ὁ καθεὶς ἀπὸ σᾶς δύναται νὰ γίνῃ ὅσον εἶμαι ἐγὼ πλούσιος!" Ἡ ἐξήγησις τῶν λόγων τούτων δὲν δύναται νὰ γίνῃ κατὸ λέξιν διὰ τὸν ἁπλοῦν λόγον, ὅτι ἐφ' ὅλης τῆς γῆς δὲν ὑπάρχει τόσον χρῆμα, ὥςτε ἕκαστος ἄνθρωπος νὰ δύναται νὰ ἦνε πλούσιος, φυσικῶς δὲ πρέπει οἱ πλεῖσται τῶν θνητῶν νὰ ἦνε πτωχοί, διὰ νὰ γείνωσιν οἱ εὐτυχέστεροι αὐτῶν πλούσιοι. Ἐὰν πάντα τὰ ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ὑπάρχοντα χρήματα διενέμοντο ἐξ ἴσου εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἕκαστον ἄτομον δὲν θὰ ἐλάμβανε πλέον τῶν 3000 φράγκων, ὥςτε διὰ νὰ ὑπάρχωσιν ὀλίγοι τινές, ἔχοντες ἑκατομμυρίων περιουσίαν, προϋποτίθεται ὅτι πολλαὶ χιλιάδες ἀτόμων ἀναγκάζονται νὰ μὴ ἔχωσιν οὐδ' ὀβολόν.

Τοὺς ὑπάρχοντας ἑκατομμυριούχους ὑπελόγισαν εἰς 700 περίπου τὸν ἀριθμόν, ἐξ ὧν 200 μὲν ζῶσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, 100 ἐν Ἀμερικῇ, 100 ἐν Γερμανίᾳ, 80 ἐν Γαλλίᾳ, 50 ἐν Ῥωσσίᾳ, 50 ἐν Ἰνδικῇ καὶ 125 ἐν ταῖς λοιπαῖς τῆς ὑφηλίου χώραις.

Ζώντων τῶν Κροίσων τούτων εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ μάθῃ τις τὸ ἀληθὲς μέγεθος τοῦ πλούτου των, διότι οἱ περὶ αὐτοὺς μεγαλοποιοῦσιν αὐτὸν συνήθως, αὐτοὶ δὲ οἱ ἴδιοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν δύνανται νὰ τὸν ὁρίσωσιν ἀκριβῶς ἕνεκα τῶν διαφόρων κυμάνσεων καὶ ταραχῶν ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις καὶ ταῖς ἀγοραῖς.

Αἱ πλεῖσται τῶν περιουσιῶν τούτων ἐσχηματίσθησαν μετὰ τὴν εἰςαγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ καὶ τῇ συγκοινωνίᾳ, ὀλίγαι ἀπεκτήθησαν διὰ χρηματιστικῶν ἐπιχειρήσεων, ἔτι ὀλιγώτεραι διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς καταθέσεως κεφαλαίων πρὸς ἀγορὰν γαιῶν.

Οἱ πλεῖστοι τῶν μεγαλετέρων ἑκατομμυριούχων ἐγένοντο τοιοῦτοι κατὰ τὰ τελευταῖα 40 ἔτη ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ διὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ **Jay Gould** (1300 ἑκατομμ. φράγκων) διὰ τῆς στρώσεως σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ὁ Βανδερμπίλτ (ἀποθ. τῷ 1885 μὲ περιουσίαν ἑνὸς δισεκατομμ. καὶ 200 ἑκατομμυρίων φράγκων) ἐγένετο πλούσιος διὰ τῶν ἀτμοπλοίων, ὁ Ἰρλανδὸς **Mackey** (1200 ἑκατομμ. φράγκ.) διὰ τῆς εὑρέσεως χρυσωρυχείων ἐν Καλιφορνίᾳ. Οἱ Ῥότσιλδ διὰ χρηματιστικῶν ἐπιχειρήσεων, ὁ „ἀργυροῦς βασιλεὺς" τῆς Νεβάδας **Jones** (μὲ 500 ἑκατομ. φράγκ. περιουσίαν) διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως πλουσίων ἀργυρωρυχείων, ὁ δοὺξ τοῦ Ὀλεστμίνστερ (400 ἑκατομμ. φράγκ.) διὰ τῆς πωλήσεως γαιῶν καὶ οἰκοπέδων ἐν Λονδίνῳ, ὁ Οὐίλλιαμ **Stewart** (220 ἑκατομμύρ. φράγκ.) διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἐριούχων, ὁ **James Gordon Bennet** (μὲ περιουσίαν 160 ἑκατομμυρίων φράγκ) διὰ μιᾶς ἐφημερίδος — ὡς φαίνεται ἡ βιβλιεμπορία ἐν Ἀμερικῇ ἀκμάζει καὶ ἀνθεῖ, ἀφ' οὗ καὶ ὁ πρό τινων μηνῶν ἀποθανὼν βιβλιοπώλης **Lippincott** ἐγκατέλιπε περιουσίαν 40 ἑκατομμ. φράγκων. Ὁ δοὺξ τοῦ **Sutherland** καὶ ὁ τοῦ **Northumberland** ἀπέκτησαν τὴν ὑπέρογκον περιουσίαν των ἄνω τῶν 150 ἑκατομμυρίων φράγκ. διὰ τῶν βελτιώσεων καὶ τῶν μεταρρυθμίσεων, ἃς ἐπέφερον εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτῶν κτήματα.

* * *

Ἓν καὶ μόνον ποτήριον οἴνου λέγεται ὅτι ὑπῆρξεν ἱκανὸν νὰ μεταβάλῃ ἄρδην τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας ἐπὶ ἓν τέταρτον αἰῶνος. Ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος, βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, εἶχεν ἕνα υἱόν, τὸν δοῦκα τῆς Αὐρηλίας, ὅςτις ἔμελλε νὰ διαδεχθῇ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον τὸν γαλλικόν. Ὁ δοὺξ οὗτος ἔπινε πάντοτε ὡρισμένον ἀριθμὸν ποτηρίων οἴνου, ἤρκει δὲ μόνον ἓν καὶ μόνον περιπλέον τοῦ συνήθους νὰ πίῃ, διὰ νὰ ζαλισθῇ καὶ νὰ γίνῃ ὅλως ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς μέθης. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκ Παρισίων ἀποδημίας του, ὅπως ἐπισκεφθῇ σύνταγμά τι ἐπαρχιακόν, ἐπρογευμάτισε μετὰ τῶν φίλων του, ἐλησμόνησεν ὅμως ν' ἀριθμήσῃ τὰ ποτήρια καὶ οὗτος ἔπιε περισσότερα τοῦ συνήθους. Ὅτε ἠθέλησε νὰ ἐπιβῇ τῆς ἁμάξης, οἱ ἵπποι διὰ τῶν ἀτάκτων κινήσεών του ἐξεφοβίσθησαν καὶ ἤρχισαν ἀφηνιάσαντες νὰ καλπάζωσι πᾶσῃ δυνάμει. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ καταστάσει καὶ νηφάλιος διατελῶν ὁ δοὺξ εὐκόλως θὰ κατόρθου νὰ ἐκπηδήσῃ τῆς ἁμάξης, ἤδη ὅμως ἔχασε τὴν ἰσορροπίαν, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου καὶ βαρέως πληγωθεὶς ἀπέθανε μετ' ὀλίγον. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ἓν ποτήριον οἶνου ἐκρήμνισε τὴν μερίδα τῶν Αὐρηλιανῶν καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ χάσωσι τὴν ἐκ 400 ἑκατομ. φραγκων περιουσίαν των καὶ ἅπαντες νὰ ἐξορισθῶσι.

* * *

Ὁ Τσάρος καὶ ὁ ῥάπτης του, τοιοῦτον ἠδύνατό τις νὰ δώσῃ τίτλον εἴς τι μικρὸν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ἀπό τινος χρόνου διηγοῦνται ἐν Πετρουπόλει καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ προτέρημα νὰ ἦνε ἀληθές. Ἡ ὑπόθεσις ἔχει ὡς ἑξῆς: Ὁ Τσάρος παρήγγειλε πρό τινος ζεύγος νέων στρατιωτικῶν περισκελίδων παρά τινι μεγάλῳ ῥάπτῃ τῆς αὐλῆς, ὁρμωμένῳ ἐξ Ἰταλίας καὶ οὗτινος τὸ κατάστημα εἶνε ἓν ἐκ τῶν μεγαλειτέρων τῆς πόλεως. Ὡς γνωστὸν ὁ Τσάρος εἶνε πολὺ οἰκονόμος καὶ ἔχει τὴν συνήθειαν νὰ ἐξελέγχῃ μετὰ προσοχῆς ὅλα τὰ ἰδιαίτερά του ἔξοδα. Ἐζήτησε λοιπὸν παρὰ τοῦ ῥάπτου του τὸν λογαριασμὸν διὰ τὰς περισκελίδας καὶ βλέπει πραγματικῶς ἐν τεταρτῶδες ποσὸν σημειωμένον ἀπέναντι αὐτῶν. Ἀμέσως προσκαλεῖ τὸν ὑπασπιστήν του καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν πόσα πληρώνει εἰς τὸν ἴδιον ῥάπτην διὰ τὰς αὐτὰς περισκελίδας. Ἡ τιμὴ εἶνε πολὺ μικροτέρα. Ὁ Τσάρος καταλαμβάνεται ὑπὸ μεγάλης ὀργῆς, ἀποστέλλει τὴν ὑπασπιστὴν πρὸς τὸν ῥάπτην μὲ τὴν διαταγὴν ἀμέσως ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ καταστήματός του τὸν αὐτοκρατορικὸν ἀετόν. Ὁ μωρὸς Ἰταλὸς ὅμως, ὅςτις ἴσως δὲν θὰ ὑφίστατο τίποτε, ἂν ἀμέσως ἔσπευδε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ἀνηνέχθη κατὰ κακήν, φαίνεται, συμβουλὴν καλοῦ τινος φίλου πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς αὐλῆς, διαμφισβητῶν τὸ δικαίωμα τοῦ Τσάρου τοῦ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ καταστήματός του τὸν ἀετόν, ἐπειδὴ δὲν ἔγινεν αὐτοκρατορικὸς προμηθευτὴς ὑπὸ τοῦ νῦν μοναρχοῦντος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ προκατόχου του. Συνέπεια τούτου ἦτο διαταγὴ πρὸς ὑπερορίαν, ἥτις ἀμέσως θὰ ἐκτελεσθῇ ὅμα ὡς ὁ ἠδη ἀσθενῶν ῥάπτης ἀναλάβῃ ἀπὸ τῆς νόσου του.

ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΔΕΜΕΝΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΗΣ „ΚΛΕΙΟΥΣ".

Κατωτέρω ἐκτίθενται καὶ πάλιν οἱ ἤδη ἀναγεγραμμένοι ὅροι (ἐν φυλλαδ. 25, σελ. 11 τοῦ Β'. τόμου) διὰ τὴν κτῆσιν τῶν περικαλυμμάτων της *Κλειοῦς*, προτάσσομεν δ' ἐνταῦθα σύντομον περιγραφικὴν σύστασιν τοῦ καλλιτεχνήματος τῶν Καταστημάτων Max Baumbach & Comp. κατὰ τὸ παρατεθειμένον πιστὸν τοῦ ἐξωφύλλου ἀπεικόνισμα. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ τούτου οὐδεμιᾶς ἐφείσθη θυσίας, ὅπως καταστήσῃ ἐφάμιλλον τῆς καλλιτεχνικῆς τελειότητος τῆς *Κλειοῦς* καὶ τὴν ἐξωτερικήν αὐτῆς περιβολήν, οὐ μόνον μὴ ὑστεροῦσαν πλέον τῶν ὁμοίων γερμανικῶν, ἀλλὰ καὶ σπανίζουσαν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνταῦθα, ὅπου καὶ κατὰ πρῶτον προήχθη ἀπό τινος ἡ χρωμολιθογραφική, ἀπὸ διετίας μόλις ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὴν βιβλιοδετικήν. Χρυσοποίκιλτον καὶ πολύχρωμον τὸ ἀπεικόνισμα τοῦτο ἐπὶ οὐρανοχρόου ὑφάσματος ἀναδεικνύεται πλῆρες ζωῆς καὶ χάριτος. Ἡ πορφύρα τῆς ἱστορικῆς Μούσης, οἱ κίωνες, τὰ ἀλληγορικὰ σήματα, τὸ παραπέτασμα, τὰ ἄνθη, αἱ ἀπόψεις τοῦ κλασικοῦ καὶ συγχρόνου ἅμα ἐδάφους συμφύρονται εἰς ἐπιτυχεστάτην τῶν χρωμάτων ἁρμονίαν. Τὸ γνωστὸν τῆς *Κλειοῦς* ἐξώφυλλον δὲν παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τυχόντος τεχνίτου πρὸς διάταξιν τῆς χρωμογραφίας, ἀλλ' ὁ περίφημος σχεδιαστὴς αὐτοῦ ἐπεστάτησεν εἰς τὴν συμπύκνωσιν καὶ τὴν εἰς ἓν ἀναγωγὴν τῶν προσόντων ἑπτὰ ὁμοῦ σχεδίων, διαγωνισθέντων κατὰ τὰ ἐνταῦθα ἔντιμα καὶ προοδευτικὰ ἔθιμα. — Καὶ ὡς τοιοῦτον τὸ περικάλυμμα τοῦτο καθιστᾷ τὸ ἡμέτερον φύλλον προσφυέστατον στόλισμα παντὸς φιλοκάλου ἑλληνικοῦ οἴκου, ὅπου πρότερον καὶ νῦν ἴσως ξέναι φαντασιοπληξίαι δὲν ἐμόρφουν, ἀλλ' ἐσκότιζον τὸ καλλιτεχνικὸν αἴσθημα.

Ὁ πρῶτος τῆς *Κλειοῦς* τόμος, δεδεμένος διὰ τοῦ πολυχρώμου τούτου περικαλύμματος καὶ ὁλόχρυσος παρέχει νῦν ὡς ἐν καλειδοσκοπίῳ καὶ πάντα τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ πλοῦτον εἰς εἰκόνας λαμπρὰς καὶ ὕλην οἰκογενειακήν, ἀποστέλλεται δ' ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν, μόνου τοῦ ἀσημάντου τελωνίου λογιζομένου εἰς βάρος τοῦ πρὸς ὃν ἀποστέλλεται, ἀντὶ τῆς προκαταβολῆς τριάκοντα (30) φράγκων χρυσῶν, μόνον δὲ τὸ περικάλυμμα διὰ τοὺς ἔχοντας ἤδη τὰ περυσινὰ φυλλάδια ἀντὶ φράγκ. χρυσῶν ἕξ (6).

Οἱ αἰτοῦντες καὶ προαιτήσαντες ἤδη τὸν περυσινὸν τόμον, χωρὶς νὰ συναποστείλωσι καὶ τὸ ἀναγραφόμενον ἀντίτιμον, δὲν θὰ δυσαρεστηθῶσι βεβαίως διότι δὲν ἀνταπεκρίθημεν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν των. Αἱ τρέχουσαι πρὸς ἔκδοσιν τῆς *Κλειοῦς* μεγάλαι δαπάναι δὲν παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἀναγκαίαν ἄνεσιν καὶ τόσῳ καλὴν θέλησιν, ὥστε ν' ἀποστέλλωμεν εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος ἀντὶ βαρυτάτων ταχυδρομικῶν τελῶν τόμους, ὧν τὸ ἀντίτιμον μὴ προϋπάρχον δὲν διευκολύνει τὴν ἐπίπονον ὅσον καὶ πολυέξοδον διεκπεραίωσιν. Πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς ἀτυχήματος προὐτίμησεν ἡ Διεύθυνσις ν' ἀποστέλλῃ τὰ δεδεμένα σώματα *ἠσφαλισμένα*, ὑφισταμένη καὶ τὸ πρόσθετον τοῦτο τῶν ἀσφαλίστρων βάρος. Καθίσταται δὲ γνωστὸν τῆς φίλοις τῆς *Κλειοῦς*, ὅτι κατὰ τὸν νόμον γίνονται αἱ μεγάλαι αὗται ἀποστολαὶ διὰ τῆς βραδείας ταχυδρομικῆς ὁδοῦ.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ. — κ. Ν. Ε. Β. εἰς Τούλτσαν. Ἐλάβομεν, εὐχαριστοῦμεν καὶ Σᾶς ἐνεγράψαμεν. — κ. Ι. Δ. Τσ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ αἰτηθέντα λαμβάνετε ἐντὸς ὀλίγου Διὰ τὰς φροντίδας Σας ἐκφράζομεν Ὑμῖν τὰς εὐχαριστίας μας. — κ. Ἰ. Τζ. εἰς Καβάλλαν. Πολὺ καλά, ἀλλ' ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἀναμένωμεν. — κ. κ. Ἀδ. Δ. εἰς Κων|πολιν. Ἀμέσως ἐστάλησαν Ὑμῖν τὰ αἰτηθέντα. Εὐχαριστοῦμεν πολύ. — κ. κ. Σ. καὶ Κ. εἰς Ξάνθην. Εἴμεθα σύμφωνοι καὶ σπεύδομεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας διὰ τὰς προσπαθείας σας. — κ. Θ. Β. εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀναμένομεν καὶ τὴν δευτέραν Ὑμῶν ἐπιστολήν, μεθ' ἣν θὰ παράσχωμεν Ὑμῖν θετικὰς καὶ ὡρισμένας πληροφορίας. — κ. Ν. Π. εἰς Τούλτσαν. Ἐντὸς βραχέος θὰ ἐκτελεσθῇ ἡ Ὑμετέρα παραγγελία. Τὸ ἀντίτιμον ἐλήφθη καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Κ. εἰς Πάτρας. Τὴν ἐπιστολήν Σας ἐλάβομεν εὐχαριστοῦντες διὰ τὰς παρεχομένας ἡμῖν ὁδηγίας. — κ. Γ. Β. εἰς Νάξον. Τὸ ὀξυγόνον ἀνεκάλυψεν ὁ φαρμακοποιὸς καὶ χημικὸς Κόρολος Σέελε, γεννηθεὶς τῷ 1742 ἐν Στραλσούνδῃ. Ἀπέθανεν ἀκριβῶς πρὸ 100 ἐτῶν. Ἐκτὸς τοῦ ὀξυγόνου ἡ ἐπιστήμη ὀφείλει εἰς αὐτὸν τὴν ἀνακάλυψιν καὶ πολλῶν ἄλλων ὀξέων, ὡς καὶ τῆς γλυκερίνης, ἥτις ἐπὶ πολὺ ὠνομάζετο καὶ *γλυκὸ τοῦ Σέελε* ἐν Γερμανίᾳ. Προσέτι ὁ αὐτὸς εὗρε τὸ μαγγανικόν, τὸ χλωρικόν, τὸ μολυβδαινικόν, τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ ἐν τοῖς ὀστέοις εὑρισκόμενον φωσφορικὸν ὀξύ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Λουδοβίκος Παστὲρ (μετὰ εἰκόνος). — Ἀρχαία Γαστρονομία. — Σπατάλη καὶ χρέη τῶν νέων. — Ἡ δυστυχισμένη (συνέχεια), κατὰ τὸν Ἰβὰν Τουργένιεφ. — Ἀρχὴ καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἀεροναυτικῆς (μετὰ τεσσάρων εἰκόνων ἐν σελ. 140 καὶ 141). — Πινακοθήκη, ἤτοι ἑρμηνεία τῶν εἰκόνων. — Ἐπιστήμη καὶ θέατρον. — Ποικίλα. (Πόσους βαθυπλούτους τρέφει ἡ ὑφήλιος. — Τίνα τροπὴν ἐπέφερεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας ἓν καὶ μόνον ποτήριον οἴνου. — Πῶς ἐρίζει ὁ Τσάρος πρὸς τὸν ῥάπτην του). — Περικαλύμματα καὶ δεδεμένοι τόμοι τῆς „Κλειοῦς". — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγών. Ἐλαιογραφία τοῦ κ. Freeskay (ἐν σελ. 133). — Ὁ κουρεὺς τοῦ χωριοῦ. Εἰκὼν τοῦ ἕλληνος καλλιτέχνου Ν. Γύζη (ἐν σελ. 137).

Ἐκδότης **Π. Δ. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.**

Τύποις Bär & Hermann, *ἐν Λειψίᾳ.* — *Χάρτης ἐκ τῆς* None Papiermanufactur *ἐν Στρασβούργῳ.* — *Μελάνη* Frey & Sening, *ἐν Λειψίᾳ.*